

# C O N T I N U



# U M

KWARTALBLAD VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT

2



Universiteit Maastricht

56 JAARGANG NUMMER 2 • JULI 2001

## UM-PROFIEL



### GENEESKUNDE

Eind vorig jaar stonden 1325 studenten ingeschreven, waarvan 219 eerstejaars.



### GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

Eind vorig jaar stonden 2382 studenten ingeschreven, waarvan 594 eerstejaars.



### RECHTSGELEERDHEID

Afstudeerrichtingen: Nederlands Recht, Fiscaal Recht, European Law School

Eind vorig jaar stonden 2114 studenten ingeschreven, waarvan 499 eerstejaars.



### ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN EN BEDRIJFSKUNDE

-ECONOMIE (Bedrijfseconomie, Infonomics, International Management, International Economic Studies/ Algemene Economie).

-ECONOMETRIE/ECONOMETRICS

-FISCALE ECONOMIE

-INTERNATIONALE BEDRIJFSKUNDE

Op 1 december stonden aan de faculteit 3717 studenten ingeschreven, waarvan 894 eerstejaars.



### ALGEMENE WETENSCHAPPEN

-KENNISTECHNOLOGIE

Eind vorig jaar stonden 173 studenten ingeschreven, waarvan 78 eerstejaars.



### CULTUURWETENSCHAPPEN

-CULTUUR- EN WETENSCHAPSSTUDIES

Eind vorig jaar stonden 452 studenten ingeschreven, waarvan 92 eerstejaars.



### PSYCHOLOGIE

Eind vorig jaar stonden 818 studenten ingeschreven, waarvan 240 eerstejaars.

DE UNIVERSITEIT VAN MAASTRICHT telde op 1 december in totaal 10.981 studenten, waarvan 2616 eerstejaars.

Bron: UM Jaarverslag 2000

Voor informatie over deze studies: Studie-informatielijn 0900-8689  
Studiekeizers op het Internet: <http://www.unimaas.nl/~studies>  
Faculteiten op het Internet: <http://www.unimaas.nl/faculteiten.html>

## CONTINUUM

CONTINUUM wordt uitgegeven door de Universiteit Maastricht om afgestudeerden en andere belangstellenden op de hoogte te houden van haar onderwijs, onderzoek en andere activiteiten.

Verschijnt vier keer per jaar.

Het blad wordt toegezonden aan afgestudeerden, medewerkers en relaties van de Universiteit Maastricht alsmede aan begunstigers van het Universiteitsfonds/SWOL

Vijfde jaargang, nummer 2  
juli 2001

### Redactie-adres

Postbus 616  
6200 MD Maastricht  
tel. 043-3883580 of 043-3883510  
e-mail adres: [Continuum@bjz.unimaas.nl](mailto:Continuum@bjz.unimaas.nl)  
website:  
<http://www.bjz.unimaas.nl/continuum/>

### Redactieraad

Ton Brouns, prof. Ad Geers,  
dr. Piet Keizer, Leny Franken (UF/SWOL),  
dr. Gerard Majoor (voorzitter),  
mr. Maurice Olivers, dr. Jos Uiterwijk,  
drs. Rob de Vries, prof. Ger van der Vusse

### Hoofdredacteur

Jacques Herraes

### Bureauredactie

Marjolein Kuijper

### Art direction en opmaak

Geert Setola, Oirsbeek,  
Andrea Bertus, Maastricht

### Fotografie

Chris Keulen, Philip Driessen, Ruud Koek

### Illustratie pagina 26

Mark Janssen

### Drukwerk

Drukkerij Huntjens, Stein

### Aan dit nummer werkten mee:

Eugène Baak, Jeroen Corduwener, Maarten Doorman

Oplage 18.500 exemplaren

Abonnementen f 20 per jaar

Losse nummers f 4,75 excl. verzendkosten

### CONTINUUM op Internet

U kunt alle nummers van CONTINUUM nalezen via onze eigen homepage:  
<http://www.unimaas.nl/~continuum>

### © CONTINUUM

Alle artikelen en afbeeldingen in dit blad zijn auteursrechtelijk beschermd. Overname is alleen mogelijk met toestemming van de auteurs.

### Voorpagina:

'De bibliothecaris', door Arcimboldo in 1566 geschilderd en door Geert Setola voorzien van een eigentijds detail



P. Rodchenko: Lezende moeder



# Lezen en schrijven

## Inhoud

### Schrijftaal en digitaal

Het boek verdwijnt niet, maar wordt anders, zo ook de bibliotheek

Pagina 2

### Daar is de bibliothecaris

John Gilbert, een klassiek jongensboek

Pagina 10

### De schrijver die zich even god waande

Maarten Doorman spot met zichzelf

Pagina 13

### De schrijver die geen god wilde zijn

De drijvende krachten achter Nobelprijswinnaar Kenzaburo Oe

Pagina 15

### De proef op de som

Schrijvers van een proefschrift over hun angst voor de witte pagina

Pagina 18

### Zegge en schrijve

Dyslexie, over hersenen die niet zijn ingesteld op schrijftaal

Pagina 22

### Weg met de royalty!

De vrolijke anarchie van de Napstergeneratie

Pagina 25

### Berichten uit de universiteit en de faculteiten

Pagina 30



De ingang van de Universiteitsbibliotheek op Randwyck, die tegelijk met de nieuwbouw in de Looiersstraat verbouwd wordt tot 'people's place'. De foto is afkomstig uit het boek 'Identificerend Licht' van fotograaf Ruud Koek, dat bij gelegenheid van het vijfde lustrum is verschenen.

# HET VIRTUELE EINDE VAN DE BOEKDRUKKUNST

door Jacques Herraets

Er is een revolutie gaande in de wereld van boeken en tijdschriften, vooral de wetenschappelijke, en dus ook in de wereld van de bibliotheek. Bedrukt papier maakt in rap tempo plaats voor digitale bestanden, die via de computer of e-books zijn te raadplegen en met hyperlinks onderling verbonden zijn. Als het nodig is, bevatten ze elementen die papier niet kan bieden, zoals geluid en bewegende beelden. Het wetenschappelijke tijdschrift is als eerste drukwerk aan de beurt om plaats te maken voor elektronische publicaties. Traditionele uitgevers worden met uitsterven bedreigd als zij geen goed antwoord hebben op deze ontwikkelingen. Wat let immers een willekeurige groep van wetenschappers of van universiteiten hun publicaties zelf op het net te zetten? Diverse initiatieven, zoals Stanford University met zijn Highwire Press, maken al met succes van die mogelijkheid gebruik. De universiteiten van Maastricht, Utrecht en Groningen hebben samen een elektronisch Tijdschrift voor Extramurale Zorg opgericht en vorige maand zijn de Universiteitsbibliotheek en het instituut Infonomics een onderzoek begonnen naar de mogelijkheden van een digitale uitgeverij. De UKB, de vereniging die de gezamenlijke Nederlandse universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek vertegenwoordigt, heeft een contract gesloten met Elsevier om tijdschriften per universiteit onbeperkt toegankelijk te maken tegen betaling van tien miljoen gulden per jaar, evenveel als de UB's nu betalen voor papieren abonnementen. Iedereen wordt er dus beter van: de abonnees, die gemakkelijker kunnen zoeken in de digitale versies en die onderzoeksgegevens sneller kunnen lezen

of zelf publiceren omdat de verspreiding veel eenvoudiger gaat. Dat is ook het voordeel van de uitgever: die hoeft niet meer te drukken en geen individuele abonnementen meer bij te houden. 'Sommige uitgevers hebben het erg bont gemaakt door jaren achter elkaar de prijs telkens vijftig procent te verhogen,' zegt UM-bibliothecaris John Gilbert, die als voorzitter van de UKB de onderhandelingen met Elsevier heeft gevoerd.

Bij het gebruik maken van de mogelijkheden om buiten de uitgevers om te publiceren blijft één partij de boot afhouden: de onderzoekers. Zij blijven liever een deel van hun budget aan dure tijdschriften uitgeven zolang er geen vervangende oplossing is bedacht voor het systeem van peer review en impact factors. Met andere woorden: publiceren in een zelfgemaakt elektronisch tijdschrift scoort niet. Een oplossing die langzaam maar zeker terrein wint is het Open Archives Initiative, waarin onderzoekers uit een bepaalde discipline afspreken al hun publicaties rechtstreeks aan te bieden op hun eigen netwerk, waarna het iedereen vrijstaat het gepubliceerde werk te beoordelen.

Intussen blijven de studielandschappen vol zitten met bladerende studenten en gaat de bouw van de nieuwe universiteitsbibliotheek vrolijk verder, zij het niet zonder discussie. Want de fysieke UB zal altijd blijven bestaan en zal alleen maar aan betekenis winnen, is de vaste overtuiging die uit de bouwplannen spreekt. Alleen de functie verandert: in plaats van een boekenopslag, wordt de bibliotheek een ontmoetingsplaats die het sociale aspect van studeren dient.



Jack Post: 'Ik zou het wel mooi vinden als hier over een paar jaar twee of drie E-books staan in plaats van die boekenkast.' foto Chris Keulen

Wat blijft er over van de bibliotheken, die eeuwenlang het hart en het geheugen van de wetenschap zijn geweest? Een licht nostalgische, vrijelijk associërende verkenning langs enkele Europese bibliotheken van het begin tot het virtuele einde van de boekdrukunst, die eindigt in een discussie over de vraag of de nieuwe digitale niet te hard van stapel lopen.

#### Een gedenkwaardige treinreis

Tien jaar geleden, toen de treinen nog op tijd reden, reisden een wethouder en een architect vanuit hun woonplaats Maastricht naar Amsterdam. Ze zochten een rustige coupé op, want ze hadden veel te bespreken. De architect, Jo Coenen, was het gezicht van Maastricht op twee belangrijke plaatsen aan het wijzigen: rond de Tongersestraat probeerde hij op verzoek van de universiteit structuur aan te brengen in de los van elkaar staande universiteitsgebouwen, zodat een *Quartier Latin* zou ontstaan, en op het Sphinx-Céramiqueterrein had hij de stedenbouwkundige supervisie over de bouw van een nieuwe *rive droite* in opdracht van de gemeente en een belegger. Bij allebei de opdrachten was hij op een taai probleem gestuit. In het Jekerkwartier wist hij niet goed raad met de universiteitsbibliotheek in het Bonnefantencomplex, die nodig moest worden uitgebreid op een plaats waar geen ruimte was, en op het Sphinx-Céramiqueterrein worstelde hij met de *Noordknoop*, het belangrijke punt waar het nieuwe stadsdeel organisch moest worden verbonden met het oude Wyck. Daar moest een plein komen met een gebouw dat een aantrekkelijke publieksfunctie moest krijgen, anders dreigde het nieuwe stadsdeel niet veel meer worden dan een ziellose collectie kantoren en appartementen. De wethouder, John Wevers, was er alles aan gelegen om

de stedenbouwkundige fouten die op Randwyck waren gemaakt, niet op het Céramiqueterrein te herhalen en om de binnenstad, zijn troetelkind, voor verstoring te behoeden. Coenen wist dat zijn plan om in de binnenstad een boekentoren achter het Bonnefantencomplex te bouwen, eigenlijk niet gerealiseerd kon worden. Het Rijksarchief had aan de Sint Pieterstraat drie verdiepingen onder de grond moeten bouwen om zijn magazijn kwijt te kunnen, waarom zou twee straten verder de universiteit dan wel een boekentoren mogen bouwen? Het probleem leek even onoplosbaar als de Gordiaanse Noordknoop op Céramique.

Toen de trein na een reis van tweeënehalf uur Amsterdam binnenreed, waren de twee problemen opgelost met hulp van een *deus ex machina*, of liever *in machina*, want in dezelfde trein had John Wevers toevallig rector magnificus Job Cohen zien zitten: 'Ik kreeg opeens een goddelijke ingeving, toen we het over de universiteitsbibliotheek hadden. Ik ben zo terug, zei ik tegen Jo. Ik ben Job Cohen erbij gaan halen en voordat we in Amsterdam waren, was de zaak beklonken. De universiteit zou het complex van de stadsbibliotheek en het stadsarchief aan de Grote Looiersstraat overnemen en de gemeente zou een nieuwe bibliotheek annex archief en stadshal op Céramique bouwen.'

Tien jaar na dato is het plan grotendeels verwezenlijkt. Op het Plein 1992 staat een schitterend Centre Céramique, een ontwerp van Jo Coenen, dat veel meer is dan een gewone bibliotheek. Geïnspireerd door het Carré d'Art in Nîmes, ontworpen door Sir Norman Foster, heeft Coenen een cultureel informatiecentrum ontworpen waar definitief wordt afgerekend met het beeld van de bibliotheek als een collectie beduimelde streekromans die door chagrijnige bedienden worden afgestempeld. In een tijd waarin

gezegd wordt dat mensen zitten te vereenzamen achter hun beeldscherm, is met het Centre Céramique een plek geschapen, waar de bezoeker de dag zwelgend in de zegeningen van de informatie-maatschappij kan doorbrengen. Het is een plaats om zelf op onderzoek uit te gaan met behulp van bronnenmateriaal uit het stadsarchief, met naslagwerken, internetplekken, tentoonstellingen, podia of lezingen.

#### Een bibliotheek als hangplek

Zo voorspoedig als het Centre Céramique langs ambtelijke molens en valkuilen werd gelooft, zo moeizaam ging het met de verbouwingsplannen voor de universiteitsbibliotheek. Een kritische welstandscommissie - het gebied tussen de Grote Looiersstraat en de Nieuwenhofstraat staat monumentaal onder zware bewaking -, een te krap bouwbudget en uitgebreide discussies over de plaats van de bibliotheek in de universitaire organisatie maakten het bouwtraject tot een kleine martelgang. Maar eind goed, al goed: dezer dagen is de bouw definitief begonnen. Aan de kant van de Grote Looiersstraat komen de kantoren van de UB en

ICA, opzij daarvan komt een toegangspoort tot een binnenplein dat doorloopt tot de Nieuwenhofstraat. Het vroegere leescafé, waar 'de mannetjes' vroeger met de krant en de koffie zaten, wordt afgebroken, zodat een steegje ontstaat naar het voorbeeld van de Oudemanhuispoort in Amsterdam. In het bibliotheekcomplex komt een studielandschap met 710 werkplekken, waar studenten en docenten naargelang hun behoefte in absolute stilte of in kleine groepen kunnen werken. De studielandschappen, die nu nog verspreid zijn over de binnenstadfaculteiten, worden geconcentreerd in het nieuwe gebouw.

Eigenlijk had de bibliotheek meer werkplekken gewild, zegt bouwcoördinator Marianne de Ruwe, maar door problemen met de Welstand moest een gedeelte vervallen: 'Er komen niet meer plekken dan we nu alles bij elkaar hebben, maar de plekken die we nu krijgen worden wel een stuk beter. En we worden beter dan Tilburg.'

Even terug in de tijd om die opmerking te verduidelijken. Bibliotheecaris John Gilbert zag vorig jaar net als vele andere UM'ers met lede ogen aan hoe de Katholieke Universiteit Brabant



Beeld uit het Studielandschap op Randwyck, afkomstig uit het fotoboek 'Identificerend licht'. Volgens de directie van de Universiteitsbibliotheek worden dergelijke leeromgevingen alleen maar belangrijker omdat studenten in het virtuele tijdperk meer behoefte krijgen aan het ontmoeten van mensen van vlees en bloed.  
foto Ruud Koek

de eerste plaats van Maastricht overnam in het vergelijkend landelijk onderzoek van Elsevier naar de tevredenheid van studenten over hun universiteit. Als doorslaggevend factor die Tilburg voorbij Maastricht hielp, werd de kwaliteit van de bibliotheek genoemd. Ondanks het verlies van de eerste plaats was de uitslag voor Gilbert een wrange overwinning: hij had er jarenlang voor lopen waar-schuwen dat de bibliotheekvoorzieningen in Maastricht verbeterd moesten worden, maar hij had voortdurend bot gevangen.

Faculiteiten hadden de noodzaak minder ingezien. Hier en daar was zelfs verwezen naar de digitale revolutie: bibliotheken zouden hun langste tijd hebben gehad als bewaarplaatsen van bronnen- en studiemateriaal. Binnen afzienbare tijd zou immers alle informatie langs elektronische weg toegankelijk worden gemaakt.

Onderzoekers en studenten hoefden hun computer nog maar aan te zetten om de meest recente boeken en artikelen in te zien. Met een beetje fantasie was zelfs te voorzien dat het traditionele tekst-materiaal kon worden verbeterd met bewegende beelden, geluid en hyperlinks, die veel tijd en moeite konden besparen. Inmiddels is het eerste Maastrichtse proefschrift op CD ROM verschenen, weliswaar als uitzondering op de regel, terwijl enkele tientallen kilometers verder, in Aken, het inleveren van een proefschrift op CD ROM al tot regel is verheven.

Op de kamer van Jack Post, docent Visuele Cultuur aan de faculteit der Cultuurwetenschappen, liggen overal slordige stapels boeken en midden op zijn bureau heeft hij plaatsgemaakt voor een blitse Powerbook. 'Ik ben een echte liefhebber van boeken, maar ik zou het een zegen vinden als hier straks drie of vier formaten e-books staan, waarmee ik alle digitale boeken kan lezen.' Hij wijst op een boekenkast die uitpuilt van de mappen, boeken en tijdschriften. Zijn studenten maken geen traditionele schriftelijke werkstukken meer, maar elektronische, die veel meer dan tekst bevatten. 'Geschreven tekst is heel belangrijk, maar als ik studenten een werkstuk laat maken over de beeldvorming in de pers van de Vietnamese oorlog, heb ik veel meer nodig. Dan moeten er ook televisiebeelden, geluid en foto's in voorkomen.'

#### De nieuwe torens van Babylon

Wat voor een hachelijk avontuur het bouwen van een nieuwe bibliotheek kan zijn, is te zien in Parijs. Daar staat op de oever van de Seine de grootste bibliotheek ter wereld, het geschenk waarmee president François Mitterrand kort voor het einde van zijn leven het volk, dat al zoveel van hem had gekregen, nog één keer wilde verblijden. Even was het volk blij, maar nu het ding er staat heeft de blijdschap plaatsgemaakt voor boosheid en spot. De Fransen, die er toch al van overtuigd zijn dat ze constant worden getild door hooghartige machthebbers, hebben voor hun cadeau twee keer zoveel belastingcenten moeten betalen als in het vooruitzicht was gesteld en het einde van de ellende is nog lang niet in zicht. Om de haverklap gaat er iets kapot of staakt het personeel tegen de abominabele werkomstandigheden. De afgelopen jaren heeft er even vaak 'wegens omstandigheden gesloten' als 'open' op de deur gestaan. Vorig jaar smolt de voornaamste elektriciteitskabel bij een binnenbrandje, waarna het gebouw weer eens drie maanden buiten gebruik was. Binnen kost het hoofdbrekens om de bibliotheek draaiende te houden, buiten breken ouderen en jongere armen en benen op het spekgladde houten plein dat ten koste

van het halve Gabonese regenwoud is aangelegd onder het motto *liever mooi dan begaanbaar*. Geïnspireerd door de megalomane opdracht heeft de architect - zijn naam zouden we niet noemen als dat niet dezelfde was als die van de schrijver van de Sprookjes van Moeder de Gans, Perrault dus - twee verdiepingen met leesen studiezalen weggewerkt onder het glibberige plein. Op de hoeken staan vier glazen torens - winkelhaken, die opengeslagen boeken moeten verbeelden. Sommigen vinden dat geniaal, anderen vinden dat banaal en zelfs dom, omdat het evenveel energie kost de torens 's winters en 's zomers constant op achttien graden te houden als een stad van dertigduizend inwoners te voorzien van licht, warmte en water. Daarbij komen de negatieve energiekosten van wetenschappers uit heel Frankrijk, die zijn aangewezen op de bronnen van de nationale bibliotheek. Zij moeten in die architectonische creatie van chaos gewoon hun werk proberen te doen. De nieuwe bibliotheek is eigenlijk een monumentaal pleidooi voor digitalisering van beeld en geschrift. En toevallig is de BnF daar heel goed in. Surf eens naar [www.bnf.fr](http://www.bnf.fr), bekijk even de virtuele tentoonstelling *Voyage en France* en ga vervolgens naar *Gallica*, de site waarmee u tachtigduizend boeken in huis kunt halen. Zoek bijvoorbeeld op *Madame Bovary* en u krijgt niet alleen het hele boek, maar ook het manuscript en alle documenten die op het boek betrekking hebben, zoals alle stukken van het proces dat tegen Flaubert werd aangespannen wegens aantasting van de burgerlijke moraal en goede zeden.

De BnF is niet de enige nationale bibliotheek die elektronisch toegankelijk is. Op de site van de Bibliotheca Universalis laten nog twaalf andere nationale bibliotheken, waaronder de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en de Library of Congress in Washington, zien wat zij aan digitale bestanden in huis hebben.

#### Een kikker op een schedel

De oudste universiteit van Spanje ligt al 780 jaar in Salamanca, aan de Patio de las Escuelas. Achter de befaamde gevel waarop de katholieke koningen Isabella en Ferdinand zich in een medaillon hebben laten afbeelden, ligt de bibliotheek er ondanks enkele verbouwingen nog bij zoals hij er eeuwenlang moet hebben uitgezien. Hier heeft een zeevaarder uit Genua, Christoffel Columbus, het werk van Ptolemaeus bestudeerd om tot de conclusie te komen dat hij, in westelijke richting varende, in Indië moest uitkomen. Van hier uit heeft hij de katholieke koningen kunnen overhalen zijn expeditie te financieren. In de ovale zaal neemt bibliothecaris Pepe Rincon zonder de witte handschoentjes aan te trekken, die ernaast liggen, een eerste druk van Erasmus' *Enchiridion* uit 1624 van de tafel: 'Kijk', zegt hij terwijl hij de titelpagina opslaat: 'vier handtekeningen van de inquisiteurs.' Hij bladert verder om de passages aan te wijzen die de hoeders van het ware geloof niet welgevallig waren: nu eens zijn hele bladzijden regel voor regel doorgestreept, dan weer zijn delen uit de pagina geknipt of met stukjes blanco papier overgeplakt. Op een andere tafel liggen complete uitgaven van de atlanten van Bleau en van Bruin en Hogenberg. 'Kijk, hier heb je Maastricht,' zegt de bibliothecaris terwijl hij een schitterend gekleurde prent uit 1567 laat zien hoe de stad er aan de vooravond van de Tachtigjarige Oorlog bij lag.

'Wil je nog wat moois zien? Hier mag eigenlijk niemand komen.'





Kim Veltman: 'Het boek blijft bestaan, maar het wordt augmented' Foto Chris Keulen

vervolgt hij op samenzweerderstoon. Met een sleutel opent hij een houten zijdeur en met een cijfercode een dikke kluisdeur. Het volgende moment staan we in het kamertje dat vroeger gereserveerd was voor de koningen. Door een klein venster zien we hoe beneden op het plein drommen toeristen zich vergapen aan de druk versierde gevel en hoe ze elkaar wijzen op het symbool van de ijdelheid, een schedel met een kikker erop. In het kamertje zijn achter beschilderde wandpanelen schappen verborgen waar de alleroudste manuscripten van het land bewaard worden: teksten van Griekse filosofen en kerkvaders, op perkament geschreven of in minuscuul handschrift op vellen van kalfsdarm. Tegen de muur staat een kist die met lood is beslagen. Om het deksel te openen zijn drie sleutels nodig, die vroeger bewaard werden door drie rabbijnen. Als Pepe Rincon de drie sloten heeft geopend en we met vereende krachten het deksel hebben opgelicht, komen drie grote torarollen te voorschijn die de joden aan het einde van de vijftiende eeuw moesten achterlaten na de Reconquista en hun verdrijving uit Spanje. We nemen een rol uit de kist en rollen ze een stukje uit. 'Moesten ze daar zo bang voor zijn?' vraagt de bibliothecaris bij het zien van de Hebreeuwse tekst. Diczelfde dag ontploft in Baskenland een auto met vier ETA-leden die hun bom te scherp hebben afgesteld. Hoe een land zich in het uitzoeken van zijn vijanden kan vergissen.

#### Een bibliotheek in een monnikenhoofd, de Library of Congress in een binnenzak

Het kamertje met de handschriften telt achthonderd werken, de leeszaal met gedrukte boeken uit de zestiende tot de twintigste eeuw telt er vijftienduizend. 'Rond 1600, toen de boekdrukkunst al anderhalve eeuw oud was, kon een monnik met een normale levensduur nog alle boeken bestuderen die in Europa in omloop waren. Ik heb vier jaar dag in, dag uit in de British Library doorgebracht en daar heel veel gelezen. Maar iedere maand komen daar vijftigduizend nieuwe boeken binnen. Dat kan natuurlijk geen mens bijhouden.' Aan het woord is Kim Veltman, wetenschappelijk directeur van het Marshall McLuhan Instituut, die in 1998 van Toronto naar Maastricht verhuisde om daar zijn werk op het gebied van de implicaties van nieuwe media in verhevigde vorm en met uitgebreide faciliteiten voort te zetten. Voor hem op tafel ligt een pil van een manuscript, waarover hij nog met diverse Europese uitgeverij onderhandelt. Onder de titel 'Understanding New Media: Augmented Knowledge and Culture' beschrijft hij de gevolgen van de voortrazende ontwikkelingen in de informatiemaatschappij. Wie met Veltman over de toekomst praat, valt van de ene duizeling in de andere. Als we een paar jaar verder zijn zal de hele *Library of Congress* passen op een chipkaartje dat niet groter is dan een creditcard. Computers zullen tegen die tijd nog maar enkele tellen nodig hebben om de complete inhoud van de ene naar de andere plaats in de wereld te pompen. En het wordt pas echt menens als we gedroogd DNA als materiaal kunnen gebruiken om gegevens op te slaan. Op één gram past dan de hoeveelheid waar we nu een triljoen CD's voor nodig hebben. Als we over een tijdje wat meer van de hersenen weten zal het straks een kleine ingreep vergen om die inhoud in onze hersenen te implanteren. Waarom zouden we dan in één moeite door niet de kennis van het Russisch en Chinees meegeven? Daar hoeven we dan ook

niet meer voor naar school.

Een troost voor de bibliothecaris: het boek zal voorlopig niet verdwijnen. Die verzekering geeft Veltman: 'Er is één school die zegt dat alle boeken elektronisch zullen worden, één die zegt dat het boek een extra dimensie krijgt en er is een school die beweert dat alle informatiebronnen bij elkaar komen: televisie, boeken, internet en de rest. Ik houd het op de tweede school, die van de augmented books. Je gebruikt een boek als basis en daarnaast kun je via een speciale pen en een PDA, een personal digital assistant, voortdurend informatie opvragen bij een grote leverancier, zeg maar de Library of Congress. Je leest een verhaal over Polen, maar dat land is zo vaak van vorm en regime veranderd, dat je niet weet hoe het er in die tijd uitzag. Je hebt behoefte aan flexibele informatie.'

#### Gutenberg achterna

Op een mooie zondagmorgen gaan we naar Mainz om het Gutenberg Museum te bezoeken. 'De man van het Millennium' is een uitstapje waard. Maar helaas denken de beheerders van het museum niet met ons mee. De deur gaat 's zondags om één uur dicht en zo moeten we een kleine teleurstelling verwerken. Die duurt niet lang omdat Mainz genoeg andere bezienswaardigheden te bieden heeft en omdat we kort daarna de website van de British Library ontdekken. Die stelt iedereen in staat de volledige Gutenbergbijbel in huis te halen. Men kan zelfs kiezen uit het perkamenten Grenville-exemplaar en het persoonlijk exemplaar van de koningen van Engeland, op papier gedrukt. Er gaat natuurlijk niets boven een echte Gutenberg-bijbel in je boekenkast, maar omdat er nog maar 48 exemplaren geheel of gedeeltelijk bewaard zijn gebleven, mogen we heel tevreden zijn met een digitaal koninklijk exemplaar. Wie een superprinter in huis heeft, kan een hoogwaardige resolutie vragen en een prachtkopie maken van dit allereerste juweel van de boekdrukkunst. Dat is nog eens wat anders dan staan te dringen voor een glazen vitrine om een paar originele bladzijden te mogen zien.

Voor sommige media- en cyberfilosofen is de cirkel rond. Zoals de boekdrukkunst begonnen is met de bijbel van Gutenberg, zo begint het digitale tijdperk met de gedigitaliseerde versie van zijn werk. In de jaren zestig en zeventig kon de Canadese mediagoeroe Marshall McLuhan al met een zucht van verlichting aankondigen dat het afgelopen was met het monopolie van het boek. Want bij lezen ligt de nadruk eenzijdig op het oog. En omdat het oog een koel registrerend medium is, heeft de boekdrukkunst geleid tot een rationeel individu dat zijn andere zintuigen niet meer weet te benutten. Toen McLuhan stierf moest internet nog worden uitgevonden, maar op basis van wat er met radio, TV en de eerste computers gebeurde, voorzag hij wel dat nieuwe media mensen weer nader tot elkaar brachten en dat er zelfs een virtuele wereldgeest zou ontstaan. De Gutenberg Galaxy werd Global Village.

#### Lang en gelukkig leven in de global village

Tegenwoordig is het onder cyberprofeten en hun adepten gemeengoed dat internet een wereldomvattend superbrein schept, waarin individuen als neuronen optreden. Volgens sommigen betekent die ontwikkeling dat de mensheid op weg is naar het grote geluk. De directeur van het medialaboratorium van het MIT,

Nicholas Negroponte, begint zijn boek 'Digitaal leven' met de opmerking dat hij dyslectisch is, om vervolgens, in een tekst van tweehonderd bladzijden zonder één plaatje, te voorspellen dat de informatietechnologie de mensen de grote wijsheid en het grote geluk zal brengen, en hun een lang en gelukkig leven in de global village garandeert.

Dat soort redeneringen jaagt de nieuwe hoogleraar Wijsbegeerte aan de faculteit der Cultuurwetenschappen, Rein de Wilde, in de gordijnen. In zijn pittige boek 'De Voorspellers' veegt hij de vloer aan met profeten die iedere keer weer, of het nu om de uitvinding van de elektriciteitsopwekking of die van internet gaat, met de stelling komen dat nieuwe technologieën allerlei wereldverbeterende effecten hebben. Zelfs de tegenwerping dat we ons een reis naar Mainz hadden kunnen besparen als we de Gutenbergbijbel eerder op internet hadden zien staan, wil er bij hem niet in: 'Zo kom je nog eens in Mainz.' En als het aan hem ligt, mag en zal het boek altijd blijven bestaan: 'Het mooie van een boek is juist dat het een uitingvorm is, die beperkingen oplegt, die je dwingen tot goed formuleren.' In zijn inaugurale rede 'De kenniscultus, over nieuwe vormen van vooruitgangsgeloof', die hij eind juni uitsprak, toonde De Wilde zich zeer bezorgd over de onnozelheid en het gebrek aan reserve waarmee niet de minst invloedrijken de kennissamenleving omarmen. Volgens hem hangt ons eerder de dreiging boven het hoofd dat kennis een economisch goed wordt, waarvan de waarde door de markt wordt bepaald. Bovendien ligt het gevaar van contraproductiviteit op de loer omdat de plicht om innovatief te zijn al snel kan leiden tot discontinuïteit, zodat per slot van rekening evenveel kennis verloren gaat als gewonnen wordt.

Een koelkast is ook een nuttig product

Voor Kim Veltman, wetenschappelijk directeur van het Maastrichtse McLuhan Instituut, die een leven in de global village helemaal niet lijkt te versmaden, moeten de oordelen van De Wilde minder plezierig klinken. De Wilde is lid van de wetenschappelijke begeleidingscommissie van het instituut en heeft op die wijze invloed op het wetenschappelijk programma van het MMI. Maar Veltman voelt zich toch niet zo aangesproken, omdat hij zichzelf niet rekent tot de toekomstdromers: 'De Wilde heeft een terecht punt: technologie is niet per definitie goed voor de mens, maar om nu te zeggen dat technologie nooit van invloed is op het welzijn van de mens, vind ik overdreven. Een koelkast vind ik een heel nuttig product, een echte vooruitgang. Er is nogal verschil tussen meneer Negroponte van het Massachusetts Institute of Technology, die beweert dat alles met technologie is op te lossen en McLuhan, die zelfs een hekel had aan technologie. Hij kon niet eens een grammofoonplaat opzetten! Wat hij wilde was de menselijke kanten van de media bestuderen. Daar haal ik ook mijn inspiratie vandaan door veel aandacht te besteden aan de historische en culturele dimensies van de nieuwe media. Daarom hebben we zulke nauwe banden met Cultuurwetenschappen. Ik vind niet dat we een utopie aan het najagen zijn als ik beweer dat de technologie ons fantastische mogelijkheden te bieden heeft. Neem nu Aibo, het elektronische hondje, dat vorig jaar werd gelanceerd. Dat kon alleen blaffen en de krant halen voor zijn baas. De nieuwste versie kan e-mails ontvangen en voorlezen. En met de informatiekloof valt het ook mee: in India komen computers op de markt voor 150 gulden en er wordt zelfs al gesproken over 'simpulers' die nog maar tien dollar gaan kosten.'



In plaats van detectiepoortjes: de banvloek waarmee iedere lener van een boek uit de bibliotheek van Salamanca werd bedreigd toen boeken nog heilig waren. Wie een boek beschadigt of niet op tijd terugbrengt wordt ipso facto door Zijne Heiligheid de Paus geëxcommuniceerd.

Bibliothecaris John Gilbert, in de voetsporen van Tom Brown, John Cleese en Kim Philby foto's Chris Keulen



# THE HONOURABLE SCHOOLBOY JOHN GILBERT

door Jacques Herraets      Zijn gang door het onderwijs was zo British als het maar kon: de middelbare school doorliep hij aan Rugby School en zijn universitaire opleiding aan het nog fameuzere Trinity College in Cambridge. Toch is John Gilbert, directeur van de Universiteitsbibliotheek, niet de typische vertegenwoordiger van de Engelse klasse, waaruit de public schools generatie op generatie hun klandizie betrekken. Als hij wegens bijzondere verplichtingen een stropdas draagt, is dat een UM *clubtie*, met als tegenwicht een spijkerbroek. De *upperlip*, die na dertig jaar Nederland nog steeds een beetje *stiff* is, gaat schuil onder een peper-en-zout baard. Het meest Brits aan hem is zijn auto, een Alvis sportwagen uit 1961, voor de trouwe lezers van John LeCarré geen onbekend type.

Iedere rechtgeaarde Engelsman weet dat jongens - en sinds 1975 ook meisjes - die in Rugby op school zijn geweest, een toonbeeld van burgerlijke deugdzaamheid zijn. Dat is te danken aan Thomas Hughes die in 1857 onder het pseudoniem 'an old boy' de schooljaren van Tom Brown beschreef in *Tom Brown's School Days*\*. Het is nog altijd een veel gelezen en verfilmd boek over de morele waarden die het karakter van een stoere jonge man vormen. De schoolregels zijn er hard, maar fair, zoals in het rugbyspel dat in 1823 aan Rugby School werd uitgevonden toen William Webb-Ellis tijdens een partijtje voetbal de bal in zijn handen pakte en hem na een lange rush over de achterlijn drukte. Tom Brown verzucht aan het eind van het boek, nadat hij door een hel van onrecht is gegaan, dat hij dankbaar is dat hij al die ellende heeft mogen meemaken, omdat hij er met een sterker karakter uit te voorschijn is gekomen. Niet iedere oud-leerling heeft evenveel waardering voor dat soort opvoeding. Lewis Carroll vond zijn schooljaren in Rugby een verschrikking en begin dit jaar schreef Salman Rushdie dat hij het

zijn vader ten eeuwigen dage kwalijk zal blijven nemen dat hij zijn jeugdige geluk in India voortijdig moest afbreken om in Rugby tot een echte man te worden opgevoed. Bibliothecaris John Gilbert kan zich geen Rushdie in Rugby herinneren, ofschoon die in het jaar onder hem zat. Maar Gilbert was een *town boy* die half intern, half extern was en Rushdie was een *boarding boy*, die intern was en nog geen reputatie als schrijver had opgebouwd. Town boys als Gilbert waren de pientere jongens uit de streek die een beurs kregen uit het studiefonds dat was opgericht door de man die in 1567 de school stichtte. Zonder die beurs zouden veel van de ouders nooit het schoolgeld (bijna zesduizend pond voor een interne leerling en ruim drieduizend pond voor een externe leerling) kunnen opbrengen. John Gilbert, die van 1957 tot 1962 stond ingeschreven, heeft het wel naar zijn zin gehad, omdat hij leergierig én sportief van aard is. "Het onderwijs was zeer goed, met kleine klassen en een systeem waarin ieder zijn eigen tempo kon bepalen volgens zijn intellectuele vermogens. Het was inderdaad een harde school, met een militaire inslag. We kregen ook een halve dag per week militaire oefeningen, dat hoorde erbij. Maar er was ook veel aandacht voor andere zaken, zoals sport en cultuur." Veel van de interne leerlingen gingen net als hun vader in het leger, maar van de externe leerlingen had bijna iedereen 'Oxbridge or nothing' als doel voor ogen. Omdat Gilbert een uitstekende leerling was, hield hij een jaar over om zich voor te bereiden op het toelatingsexamen voor Trinity College in Cambridge. "Ik zat tot dan toe altijd in het kielzog van mijn broer. Toen die naar Oxford ging, zei mijn tutor: 'Ga jij maar naar Cambridge, dan heeft hij geen last meer van je.'" Aldus geschiedde. Hij haalde het toelatingsexamen met hoge cijfers, zodat hij een beurs van de overheid kreeg. Zo kwam hij begin jaren zestig in een gouden tijd in een gouden omgeving terecht. Van buiten drongen de eerste klanken van Beatles, Stones

en Dylan tot de heilige hallen door, binnen haalden studenten als John Cleese, Dudley Moore en David Frost hun eerste fratsen uit in het studentencabaret. *The ministry of silly walks* werd in die dagen geboren en het concept van *That was the week that was*. In die jaren werden ook de *Cambridge Four* als KGB-spionnen ontmaskerd: Anthony Blunt, Guy Burgess, Donald MacLean en Kim Philby. Door de Britten worden ze beschouwd als decadente snobs, die zich voor de oorlog als Trinity-studenten tot het communisme bekeerden\*\*. John Gilbert, die natuurwetenschappen studeerde, volgde wel een cursus Russisch, maar dat was meer om het westen te helpen de achterstand op de Russen in te lopen. Die hadden immers al een Spoetnik de ruimte in gestuurd, terwijl de Amerikanen nog geen behoorlijke raket konden afschieten. Buiten zijn studie was hij voornamelijk geïnteresseerd in hockey. Hij maakte deel uit van het universiteitsteam dat in 1965 gelijk speelde tegen aartsrivaal Oxford, en mag daarom zijn leven lang de *blue* dragen, een blauwe blazer die is voorbehouden aan oudstudenten die hun universiteit in een *major sport* hebben vertegenwoordigd in een wedstrijd tegen Oxford. Dat geeft weer een recht op lidmaatschap van het illustere gezelschap *The Hawks*. Om de twintig jaar wordt Gilbert uitgenodigd voor een reünie van oud Trinity-gangers en intussen wordt hij via de jaarlijkse *Trinity Newsletter* op de hoogte gehouden van de wedervaren van de alumni en van het college met zijn 29 Nobelprijswinnaars.

Een carrière in Engeland is bij voorbaat geslaagd voor iemand die zich Old Rugbeian en Old Trinitian mag noemen, maar John Gilbert heeft nooit met zijn onderwijsantecedenten te koop

willen lopen. Hij solliciteerde bij Unilever als medewerker wetenschappelijk informatie, ging aan de slag bij Unilever Research in Bedford en werd na enkele jaren overgeplaatst naar Duiven om daar de informatie-afdeling te leiden. Daar leerde hij zijn vrouw kennen en raakte hij in conflict met de directie. Als voorzitter van de ondernemingsraad verzette hij zich tegen de overplaatsing van de Duivense laboratoria naar Londen. De directie dreef haar zin door en Gilbert ging op zoek naar een andere baan in Nederland. Zijn keuze viel op een vacature van de Rijksuniversiteit Limburg en de keuze van de universiteit viel op hem. Hij begon als hoofd van de afdeling Wetenschappelijke Informatie en Documentatie en promoveerde in 1992 tot directeur van de Universiteitsbibliotheek. Sinds vorig jaar is hij tevens voorzitter van het UKB, het landelijk samenwerkingsverband van Universiteitsbibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en de KNAW-Bibliotheek. "Als ik in Engeland was gebleven, zou ik er waarschijnlijk wel profijt van hebben gehad. Daar zou ik misschien meer hebben gemerkt van een netwerk van old boys, zoals je die trouwens ook in Nederland hebt. Ik heb eerder de neiging me tegen dat soort netwerken af te zetten. Ik heb gewoon geluk gehad dat ik daar terecht ben gekomen, ik ga er niet over opscheppen. Onze kinderen zijn ook gewoon in Nederland naar school gegaan."

\* De volledige tekst van 'Tom Brown's School Days' is te vinden op de curieuze site van de encyclopedie voor voor zelfkennis:

<http://www.selfknowledge.com/tbssd10.htm>

\*\* Meer over de Cambridge Four is te vinden op

<http://crimelibrary.com/spics/cambridge/cambridgecast.htm>

Het rugbyteam van Rugby School met zittend eerste van links John Gilbert



# SCHRIJVEN, SCHREEF, GESCHREVEN

door Maarten Doorman **V**an lezen en schrijven is schrijven het leukst. Het gaat namelijk vanzelf. Lezen daarentegen is passief. Het vereist concentratie omdat je niks doet. Schrijven is iets doen en dan blijven hoofd en hart vanzelf erbij. Lezen is hooguit, zo zegt Schopenhauer, 'denken met een andermans kop in plaats van met je eigen'.

Het is zitten, leunen, liggen en ten slotte in slaap vallen. Schrijven is vooruitgaan, lopen, een richting vinden, je voortplanten. Lezen is somberen, afglijden en verdorren. Schrijven is vreugde; schrijven is leven en lezen is dood. Dat schrijven aantrekkelijker is dan lezen blijkt alleen al uit het verschijnsel poëzie. Men zegt dat de dichtkunst het moeilijkst is en het meeste van ons vergt. Maar uiterekend in de poëzie zijn er meer schrijvers dan lezers. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat Nederland zo'n 180.000 dichters telt, honderdtachtigduizend dichters, en dat is een voorzichtige schatting. Schrijven is genot. Op schrijven kun je belasting heffen. Dit stuk is met leugens begonnen. Schrijven is lijden, turen in de leegte van het eigen zelf. Niet die peilloze afgrond is daar het ergst van, maar de vaststelling, dat die gapende diepte zich in jou bevindt. Diepte - jazekeer, dat wel. Er zit alleen niks in. Schrijven is jezelf een spiegel voorhouden, die je meedogenloos laat zien wat je allemaal niet kunt, en erger nog: niet bent. Dit stuk is met een leugen begonnen omdat schrijven liegen is. Wat het geval is, hoeft niet te worden opgeschreven, want het is er al. Dus je verzint iets, van wetenschap tot poëzie, van wetstekst tot reclame, van beleidsstuk tot verhaal. Niet eerder werd mij gevraagd, wat schrijven is, hoe het gaat of hoe je dat eigenlijk doet. Althans, mij werd niet eerder gevraagd dat op papier te zetten. Nu ik dat probeer merk ik gaandeweg dat die spiegel die ik mij nu voorhoud niet zozeer een spiegel is, als wel het beruchte blok. Nooit eerder doemde voor mijn ogen zo onontkoombaar het writer's block op, die alles absorberende

verlamming waarover ik zo vaak al las. Menige roman gaat daar immers over; uitgevers zijn veeleisend en des schrijvers geweten doet daar niet voor onder. Hoeveel gedichten beginnen niet in wanhoop over het uitblijven van de inspiratie, al is dat dan meestentijds om even later vast te stellen dat uit die wanhoop het onderhavige vers geboren werd?

Daar staat het plotseling, vlak voor mij, en het woord blok is een understatement. Dat blok is een rotswand die zo hoog oprijst dat het daglicht boven nauwelijks meer te zien valt. En ik op de bodem, dat spreekt. Even nog denk ik: Ha! Dit is de manier om over schrijven te schrijven! Het schrijversblok ervaren, dat laat pas zien wat het echte werk is! Met dilemma's en diepgevoelde vertwijfeling en al!

Maar ik weet wel beter. Die romans en verhalen en columns over de schrijver die niet weet wat hij moet schrijven, met de paradox dat roman, verhaal of column uiteindelijk in wat je leest toch geschreven blijkt te zijn - genoeg heb ik dat gelezen. Exhibitionistisch gesol met de muze is het, quasi-literaire potloodventerij. Nee, dan liever opgeven. Opgeven? Daar kom je nooit meer overheen! Want hoe moet je het volgende stuk, artikel of boek beginnen, als gebleken is dat je het niet meer kan?

Nu moet het gevecht volgen. Jacob met de Engel, Malcolm Lowry met de Drank, Beatrix met haar Imago, Ajax met Zichzelf, Sylvia Plath met het Leven - en ik met het Blok.

'Qui plume a, guerre a' zei Voltaire en jarenlang bewonderde ik die uitspraak grotelijks. Maar nu merk ik dat hij erbij vergat te zeggen dat die oorlog een burgeroorlog is, een burgeroorlog in jezelf. De pen hanteren is niet zomaar iets om trots op te zijn. Wat te doen? In het zomernummer van het tijdschrift Armada beschreef Stine Jensen in 'De apin van God. Writer's block, nageslacht en een bizar verhaal van Ian McEwan' hoe anderen dat aanpakken. Zij signaleert als medicijn: 1. seks, 2. onthouding, 3. bezwerende rituelen, 4. autoplagiaat (jezelf overschrijven) en



De schrijver liggend lezend thuis op de bank foto Jean-Pierre Jans

5. het al genoemde schrijven over het niet kunnen schrijven. Komen nog bij, denk ik: 6. drank, pep of andere stimulerende middelen. 7. het door uiterlijke omstandigheden creëren van een harde dead line en 8. het lezen van enthousiaste recensies over je eigen werk.

Aan de slag dus. In drie dagen heb ik één keer seks, vervolgens onophoudelijk onthouding, waarna ik met mijn bezwerende rituelen begin. Die bestaan uit het sluiten van de gordijnen, het aantrekken van een goed pak (iets dat ik bij Macchiavelli heb opgestoken, die zich in zijn beste gewaad stak als hij zich aan het schrijven zette), het gedurende maximaal tien minuten draaien van Inspirerende Muziek op de CD player van mijn computer (waaruit na zeven minuten Lou Reeds honende stem opklinkt met: 'how could I believe in a movie / how could I believe in a book'), het (met lucifers!) opsteken van een middelgrote sigaar en het drinken van niet te veel cognac, armagnac of whisky, waarmee ik al op middel (6) zit. Nu ga ik er echt tegen aan.

Want hoewel (4) (autoplagaat) me niet lukt omdat ik inmiddels niks meer het kopiëren waard acht en ik (5) op morele gronden verwerp en alleen al de gedachte aan (7) mij volkomen verlamt neem ik een klein reepje paddestoel om definitief mijn laatste wapen in te zetten, nummer 8, het lezen van positieve recensies van mijn eigen werk.

Ik doe een greep en lees: 'Het doet wat kinderachtig aan, die woordspelletjes, vooral voor een dichter die in de media wel als "denker" wordt neergezet' - snel pak ik een andere bespreking

waarbij mijn oog valt op enkele van mijn eigen dichtregels (prachtig! zal ik toch mijzelf maar plagiëren?), gevolgd door de ontlusterende constatering: 'Geen hoogstaand vers'. Dat komt aan, dat is terug naar start (u ontvangt geen 200 gulden). We zijn weer bij punt 1, maar hoe? met wie? En zo glijd ik steeds dieper weg van de welgemeende leugens waarmee ik dit stuk zo dapper begon.

Wat nu rest is eerlijkheid, eerlijkheid tegenover mijzelf. Opzoeken wie ik ben - niet het monster in mijzelf, maar de mug. Die laten zoemen en jezelf dan wijsmaken dat dat zingen is. Of er een olifant van maken. Schrijven is de waarheid zoeken die niet bestaat omdat je hem zelf maakt. In feite kun je helemaal niet schrijven: daarom zeggen schrijvers vaak dat ze wachten tot het ze overkomt. Maar vanzelf overkomt het je zelden, o tergende paradox!

Daarom is van lezen en schrijven schrijven het hardst. Lezen gaat vanzelf. Reader's digest bestaat, maar van een reader's block heb ik nog nooit gehoord. Schrijven is passief, het vereist concentratie omdat je niets doet. Lezen is iets doen en dan blijven hoofd en hart er vanzelf bij. Schrijven is zitten, leunen, liggen en ten slotte in slaap vallen. Lezen is vooruitgaan, lopen, een richting vinden, leren, is het voortbouwen aan ideeën en ervaringen. Schrijven is somberen, afglijden en als je niet oppast: verdorren. Lezen is vreugde: lezen, leren en leven, il n'y a qu'une lettre. Schrijven is op sterven na dood.



Het eigen lot van Kenzaburo Oë

# MUZIEK IN PLAATS VAN WOORDEN

door Jacques Herraets De Universiteit van Luik houdt van enig vertoon, zoals alle Belgische universiteiten die willen laten zien dat zij meetellen. De eredoctoraten die jaarlijks bij de opening van het academisch jaar worden uitgereikt, zijn daarvan de luidruchtige getuigen. Winston Churchill, Charles de Gaulle, Shimon Peres, Yasser Arafat, Franklin Roosevelt, Salman Rushdie en 350 andere dode of levende *personnalités* hebben met elkaar gemeen dat ze zich *doctor honoris causa* van de *Universitas Leodensis* mochten of mogen noemen. En omdat de eerste eeuw van het nieuwe millennium de eeuw van de wetenschap wordt - zo kondigde rector magnificus Willy Legros de nieuwe tijd aan - kregen dit jaar vijf Nobelprijswinnaars een eredoctoraat: Stanley Prusiner, de ontdekker van het prion als BSE-verwekker, de fysicus Claude Cohen-Tannoudji, de chemicus Ahmed Zewail, de econoom James Mirrlees en de schrijver Kenzaburo Oë.

Laatstgenoemde, die in 1994 de Nobelprijs voor literatuur kreeg, is weliswaar geen wetenschapper, maar wel een man die de wetenschap hinderlijk wil volgen. "Een Japanse literatuurcriticus vroeg me wat ik daar in Luik ging doen, ik was toch geen wetenschapper? Nee, heb ik gezegd, maar ik wil wel in discussie blijven met de wetenschap. Wij schrijvers zijn eigenlijk ongeletterd in de wetenschap, geen geleerden, maar ook als leken moeten we meedoen aan de discussies over de gevolgen van wetenschappelijke ontwikkelingen. Een fysicus kan met zijn onderzoek een aspect van de wereld veranderen, maar hij werkt vanuit een geïsoleerde positie. Hij overziet niet welke gevolgen zijn werk heeft. Wij kunnen nee zeggen tegen de milieugevolgen van nieuwe ontwikkelingen. Zo heb ik altijd nee gezegd tegen kernonderzoek. Niet als zozeer als schrijver, maar als burger die door de wetenschap gedood kan worden."

In Luik kwam van de discussie niet zoveel terecht. Tijdens de perslunch was de atoomfysicus Claude Cohen-Tannoudji, toevallig of niet, aan een andere tafel geplaatst samen met de andere bètagasten. Oë, die in Japan bekend staat als een voorvechter van de belangen van de atoomslachtoffers, zat aan tafel met de econoom James Mirrlees, die zich net als hij grote zorgen maakte over het nucleaire wapengekletter van India en Pakistan. Bovendien bleken ze allebei goede bekenden van de dirigent Seiji Ozawa: Mirrlees

had hem in Londen ontmoet en Oë ziet hem geregeld omdat het zijn buurman in Tokio is. *I think this is the beginning of a long friendship*, zou Humphrey Bogart gezegd hebben.

Oë was tien jaar toen de atombommen op Hiroshima, Nagasaki en Okinawa vielen. Ofschoon hij daar ver vandaan woonde, op het zuidelijke eiland Shikoku, bles de schokgolf ook zijn wereldbeeld omver: "Tot dan toe had ik geleerd dat de keizer goddelijk was en dat de Amerikanen duivels waren. Na de capitulatie kregen we opeens te horen dat de Amerikanen onze vrienden waren en dat de keizer maar een gewoon mens was. Goed en slecht werden van de ene dag op de andere omgekeerd. Ik voelde die verandering als een enorme bevrijding, omdat ik geen soldaat hoefde te worden die in naam van een goddelijke keizer ten strijde trok om vijanden te doden of gedood te worden. We hadden ons lot zelf in handen." Achtien jaar later verscheen het beroemdste boek van Oë, dat in het Nederlands *Het eigen lot* heet (in het Engels *A personal matter*). Het is het meeslepende verhaal van een opstandige jongeman die vader wordt, hetgeen betekent dat hij afstand moet nemen van zijn streven naar een volmaakte onafhankelijkheid, zijn opvatting van vrijheid. Het kind komt ter wereld met een ernstige handicap. Een deel van de hersenen bevindt zich buiten de schedel in een uitstulping aan de achterkant van het hoofd. De ouders moeten kiezen: het kind laten doodgaan of toestemming geven voor het operatief verwijderen van de uitstulping. Als het kind die operatie overleeft zal het zwaar gehandicapt verder moeten leven, autistisch, blind en epileptisch. In het boek probeert de vader de keuze te ontlopen door een vlucht in alcohol en seks om uiteindelijk toch te kiezen voor de operatie.

Het verhaal is op feiten gebaseerd. In grote lijnen is het de beschrijving van de geboorte van Oë's oudste zoon Hikari, die nu 37 jaar oud is. Op dat moment was Kenzaburo Oë 28 jaar en had hij met enkele zeer omstrede romans een stevige reputatie van opstandige jongere opgebouwd, die zich afzette tegen de sociale en de literaire tradities. Tijdens zijn studie Franse letterkunde was hij in de ban geraakt van Sartre en diens grote vijand Celine, 'niet om zijn ideeën maar om zijn furieuze manier van schrijven'. De hoofdpersoon uit 'Het eigen lot', Vogel, lijkt veel op Mathieu Delarue, de hoofdpersoon uit Sartres 'De wegen van de vrijheid', maar de opstandigheid van de twee hoofdpersonen leidt tot radi-



Kenzaburo Oe foto Chris Keulen

caal andere keuzes. Delarue schiet op straat een machinegeweer leeg op voorbijgangers, Vogel gaat terug naar zijn vrouw en kind en geeft toestemming voor de operatie.

De geboorte van Hikari was een keerpunt in zijn leven en zijn werk, vertelt Oë in Luik: "Na de geboorte van mijn zoon was ik er geestelijk en emotioneel bijzonder slecht aan toe. Dat duurde een week of zo, maar daarna werden mijn vrouw en ik het erover eens dat we het kind zouden accepteren. We zagen enorme problemen op ons afkomen, maar ik was er helemaal gerust op dat we een goed besluit hadden genomen. Toen het boek een jaar later klaar was, kreeg ik het gevoel dat ik een nieuw leven was begonnen omdat ik erin was geslaagd de geboorte van mijn zoon een positieve rol te laten spelen in ons leven. Hij versterkte ons gezin, zoals we van het begin af aan hadden gewild. Ik schreef om Hikari een stem te geven, en al die andere gehandicapte mensen, die de atoom-aanvallen hadden overleefd."

#### Het eigen lot

Sindsdien heeft Oë een grote reputatie opgebouwd als voorvechter van de rechten van gehandicapten, die in de traditionele Japanse maatschappij als een ongewenste last worden beschouwd. "Als we vroeger met Hikari over straat liepen werden we uitgemaakt voor 'chindoya', zoals groepjes straatartiesten worden genoemd die zich nogal luidruchtig gedragen om de aandacht voor het een of ander te trekken. Mensen lachten ons uit en honden blaften tegen ons, omdat Hikari spastisch beweegt en onregelmatige passen maakt. Ik heb me daar altijd weinig van aangetrokken, maar mijn dochter en mijn jongste zoon konden zich vreselijk aan dat soort reacties ergeren. Het is helaas waar dat gehandicapten in Japan slecht behandeld zijn, al is het de laatste tijd een stuk beter geworden, sinds men een voorbeeld neemt aan Europa. Het is nog niet zo lang geleden dat de slachtoffers van Hiroshima vanwege hun verminkingen werden geweerd uit de badhuizen."

"Toen ik kort na het verschijnen van *Het eigen lot* een tv-interview toestond, sprak ik over mijn gezinssituatie, wat in Japan in die tijd heel ongebruikelijk was. Dat werd mij ontzettend kwalijk genomen. Mijn moeder heeft ons daarin veel gesteund. Ze is altijd blijven wonen op haar afgelegen eiland, waar alleen boeren wonen met erg conservatieve opvattingen over dat soort zaken, maar ze zei altijd dat ze heel trots was op haar zoon, niet vanwege zijn literaire successen en de Nobelprijs, maar omdat haar zoon en schoondochter haar kleinzoon zo goed hadden opgevangen. Dat veroorzaakte een schandaal in haar omgeving. Maar toen ze drie jaar geleden stierf, stond er een stuk over haar in de krant waarin gezegd werd dat ze altijd over haar kleinzoon sprak en dat ze daar veel begrip voor had gekweekt. En in de laatste regel van het artikel stond dat haar zoon de bekende schrijver was die de Nobelprijs had gewonnen."

In bijna alle boeken die Oë heeft geschreven na 'Het eigen lot', speelt een geestelijk gehandicapte jongeman een meer of minder prominente rol, die steeds geënt is op het personage van Hikari. Het ware verhaal van Hikari en het gezin Oë staat beschreven in 'Hikari groet de dingen' ('A healing family'), dat in 1998 verscheen. In hetzelfde jaar verscheen ook 'Hikari Oë, het zwakzinnige genie' van de Amerikaanse journaliste Lyndsey Cameron, die het gezin jarenlang heeft gevolgd.

Tijdens een wandeling door het bos hoorde Oë zijn zoon voor het eerst een woord zeggen. Hikari was toen zes jaar oud. Bij het horen van het geluid van een vogel zei hij: "Dit is een waterral", precies met de stem die hij kende van de grammofoonplaten met vogelgeluiden die zijn vader voor hem had gekocht. De geluiden die hij daarop hoorde, sloeg hij feilloos op in zijn muzikale geheugen. Dat deed hij ook met de muziek van Mozart, Beethoven en Schubert waar hij met grote aandacht naar kon luisteren. Een muziklerares leerde hem met eindeloos geduld pianospelen en bracht hem de beginselen van de harmonieleer bij. En op een dag merkte zij dat de jongen zelf muziek begon op te schrijven, uit het hoofd, zonder een instrument te gebruiken.

Kort voordat Oë in 1994 de Nobelprijs kreeg, verscheen het bericht in de kranten dat hij wilde ophouden met schrijven. Zijn verklaring voor die stap was dat Hikari een eigen stem had gekregen om zich te uiten, zodat de missie van de vader was voltooid. De taal waarin Hikari sprak, was de muziek. Met hulp van bevriende musici, waaronder de pianiste Akiko Ebi, werden de composities op CD werden gezet en door Oë in iegen beheer uitgebracht. In Japan en de Verenigde Staten werd dat een overweldigend succes. Inmiddels is ook een tweede CD met de muziek van Hikari Oë uitgebracht die in Japan en de Verenigde Staten tot de best verkochte klassieke CD's behoort. Van de twee CD's waren tot begin dit jaar meer dan driehonderdduizend exemplaren verkocht. De vader schat dat de CD's van zijn zoon vijf keer zoveel geld opbrengen als zijn eigen boeken. Muziekcritici zijn verdeeld. De een vergelijkt de muziek van Hikari - korte, eenvoudige en melodieuze stukken - met die van Mozart, de ander doet het af als goedkope slachtoffermuziek.

"Ik heb me meerdere keren verdedigd tegen opmerkingen dat de muziek van Hikari nooit zoveel aandacht zou hebben gekregen als hij niet de zoon van een bekende schrijver was geweest, de zoon van een Nobelprijswinnaar. Ik probeer dan duidelijk te maken dat deze muziek de stem is van iemand van wie wij ons niet op een andere manier kunnen voorstellen wat er in hem leeft, die dat niet met woorden kan, zoals zijn vader, maar die een andere vorm gebruikt om ons in contact te brengen met een klagende ziel. Hij heeft een uitdrukking gezocht voor het verdriet dat zich in zijn hart heeft opgehoopt, en nu heeft hij zich daaruit bevrijd."

Inmiddels is Oë allang teruggekomen op zijn besluit om met schrijven te stoppen. Zo heeft hij de ontwikkeling van het muzikale talent van zijn zoon beschreven in 'Hikari groet de dingen, kroniek van een helend gezin' en is hij nu bezig aan een nieuw boek over zijn vriend en zwager Juzo Itami, de filmregisseur die dankzij films als *Tampopo*, *A taxing woman* en *Mimbo* ook in Nederland bekendheid geniet. Itami pleegde vorig jaar zelfmoord. Volgens Oë was dat het vertraagde gevolg van de brute mishandeling die hij twee jaar had ondergaan van boze yakuza-leden die niet te spreken waren over de manier waarop Itami hen had voorgesteld in *Mimbo*.



Franziska Gassmann: 'Ik schrijf gemakkelijk, als ik maar een beginzin heb' foto Philip Driessen

# DE ANGST VAN DE PROEFSCHRIJVERS VOOR DE WITTE BLADZIJDE

door Jeroen Corduwener

Onderzoekers die willen promoveren moeten een proeve van bekwaamheid afleggen, een proefschrift schrijven, waarin iedereen met eigen ogen kan lezen dat deze onderzoeker het vak beheerst. Daar begint de ellende, de angst voor de witte bladzijde. Is het opschrijven van wat je allang weet zo moeilijk?

Ja natuurlijk, want schrijven is hartstikke moeilijk. Met zo'n antwoord wordt de lezer (van dit artikel bijvoorbeeld) niet alleen respect afgedwongen voor de scribent (van dit artikel bijvoorbeeld) en diens noeste en moeizame arbeid. Het is nog waar ook. "Als je veel te vertellen hebt en je hebt niet alle woorden tot je beschikking, dan zeg je al gauw te veel; dat is een merkwaardige paradox," zegt Gerrit Krol, die toch van beroep schrijver is.

Wetenschappers zijn zich van het schrijfproces niet zo bewust, omdat het zich schijnbaar in een ander universum afspeelt. Wat natuurlijk ook zo is, tot het moment dat de wetenschapper zelf iets aan het papier moet toevertrouwen dat voor een breder publiek bedoeld is dan zijn eigen studeerkamer. De Scriptie. Het Artikel. Het Proefschrift.

Dichter Rutger Kopland: "Veel mensen weten uit ervaring hoe moeilijk het is iets op te schrijven waarvan je denkt: dat weet ik wel. Het zit in je hoofd, het ligt voor je gevoel helemaal klaar, je kunt er zelfs makkelijk over praten, het lijkt alleen nog maar een kwestie van de pen pakken en het staat er. Maar met die pen in de hand komen de problemen."

Dat herken ik wel, zegt Franziska Gassmann (38). Zij verdedigde in november haar proefschrift *Effecten van een economische transmissie van een plan- naar een markteconomie op de welvaart*

van de bevolking - voorbeeld Letland. "Ik schrijf wel makkelijk, maar ik moet een beginzin hebben", zegt de docente bij de vakgroep Algemene Economie. "Soms heb je zo'n moment dat je het gewoon echt niet weet. Na een kwartiertje staren naar het computerscherm begin ik dan toch maar. Dan zeg ik bij mezelf: Of het nu goed is of niet, ik schrijf gewoon. En later herstel ik het dan wel, als het niet goed mocht zijn."

Van oorsprong is Gassmann Zwitserse: "Ik schrijf niet in mijn moedertaal, dat heeft zijn beperkingen. Maar aan de andere kant schrijf ik daarom ook niet zo moeilijk. Precies zoals ik het prettig vind. Helder en makkelijk, dat zijn de trefwoorden waaraan ik me houd."

Bij het schrijven van haar proefschrift - 'Aan één stuk door, tussen augustus en december vorig jaar' - had Gassmann niet een beeld van wie haar werk zou lezen. "Ik had niet een doelgroep van lezers voor ogen. Misschien iemand die redelijk opgeleid is, maar aan de andere kant was het onderwerp alleen voor die doelgroep ook weer te beperkt. Wie weet er nu veel van Letland?"

Haar proefschrift gaat over een land dat na de ineenstorting van de Sovjet-Unie in 1989 op eigen benen kwam te staan. Gassmann werkte er een tijdje als consultant en deed er genoeg inspiratie op om een proefschrift te schrijven.

"Het moeilijkste moment was om te stoppen met onderzoek en te beginnen met schrijven", zegt ze, "want je hebt de neiging om telkens nieuwe onderwerpen aan te pakken voor je onderzoek. Het gaat maar door. Op een gegeven moment heb ik mezelf een deadline gegeven wanneer ik het proefschrift af wilde hebben en wanneer ik dus moest beginnen met schrijven." Dat was augustus 1999, drie jaar nadat ze met het onderzoek was begonnen. "Het schrijven ging me makkelijk af. Je moet het gewoon doen", zegt Gassmann. Van haar promotor professor Chris de Neubourg

kreeg ze de goede raad het verhaal niet te detaillistisch en te saai te maken. "Daar was ik zelf ook het meest bevreesd voor, dat het saai zou worden," zegt ze.

Saaiheid was ook de valkuil waar Koen Hilberdink (43) voor beducht was. "Je hebt de neiging soms te veel voorbeelden te geven, te diep in je onderwerp te gaan waardoor de leesbaarheid wordt aangetast", zegt de literatuurwetenschapper. Hij verdedigde begin november zijn biografie van de schrijver Paul Rodenko. Een proefschrift over een schrijver door een schrijver. "Nou ja, eigenlijk ben ik freelance literatuurwetenschapper. Ik kan er niet van leven hoor", zegt hij wat verontschuldigend.

Het was zijn uitgever, die hem zeven jaar geleden vroeg een biografie over Rodenko te maken, die hem daarmee ook op het spoor van het proefschrift zette. "Rodenko is een van de belangrijkste essayisten en dichters van na de Tweede Wereldoorlog", zegt Hilberdink. "Hij schreef al over obsceniteiten toen Wolkers nog moest beginnen. Een groot man, die veel invloed heeft gehad op de Vijftigers." De Maastrichtse hoogleraar Wiel Kusters stimuleerde Hilberdink in diens werk en werd ook zijn promotor. Hilberdink: "Ik heb mijn kandidaats in Groningen gedaan, mijn doctoraal in Leiden, woon in Den Haag en verdedig mijn proefschrift in Maastricht. Voor mijn studie heb ik het hele land gezien."

Het schrijven kostte Hilberdink geen moeite. "Schrijven is denken. Dat zeg ik ook tegen de studenten waarvoor ik lesgeef. Je moet het schrijven gelijk op laten lopen met het onderzoek, dan blijft het leuk. Dan zie je je boek groeien en dat stimuleert." Hilberdink begon bij hoofdstuk vier, dat stond voor hem vanaf het begin vast. "Hoofdstuk vier gaat over de cultuur en de maatschappij waarin Rodenko leefde. Vanuit die context ben ik vervolgens zijn jeugd en zijn werk gaan beschrijven." Het moest niet alleen een wetenschappelijk boek worden, maar vooral ook een leesbaar boek. "Dat vind ik een eerste voorwaarde van proefschriften: het moet duidelijk en vlot leesbaar zijn, voor de mensen voor wie het bedoeld is, zeg maar de redelijk opgeleide mensen."

Om dat te bereiken maakt Hilberdink graag gebruik van redactie-groepen, mensen die meelesen.

"Niet alleen de promotor, maar ook anderen. Ik ben erg ontvankelijk voor kritiek en opmerkingen van andere mensen. Ik wil weten of mensen begrijpen wat ik zeg. Is het niet te saai, te lang?" In het begin had hij een proefschrift van meer dan achthonderd pagina's. "Dat werd dus flink schrappen."

Dichter Rutger Kopland: "Plotseling blijkt het moeilijk een begin te vinden, je realiseert je dat het begin een stap is die de mogelijkheden van voortzetting inperkt. Ieder woord gaat tellen, zodra het er staat. In je gedachten zijn woorden niet zoveel waard, in een gesprek meestal ook niet, je kunt ze makkelijk vervangen, een gebaar maken, een stilte laten vallen, je voorhoofd fronsen, achter je oren krabben, je woorden te hulp schieten kortom. Maar op papier hebben woorden alleen elkaar en samen blijken ze betekenissen te kunnen produceren die je helemaal niet had gewild."

Eugène Schenk (54), kwantitatief econoom, worstelde met de vraag hoeveel ruimte hij in zijn proefschrift zou besteden aan tekst en hoeveel aan tabellen en grafieken.

Het onderwerp 'Households, Automobility and Emissions, the Dutch case 1985-2015' leent zich namelijk uitstekend voor veel grafische voorstellingen. Econoom Schenk: "Het is een simulatie-model over mobiliteit van mensen naar autogebruik, op basis van de gegevens van de afgelopen vijftien jaar." Schenk onderzocht het autogebruik van verschillende huishoudens met verschillende type auto's en verschillende soorten brandstof. "Het idee is ontstaan omdat ik op een congres eens door een ambtenaar van de Europese Unie werd gevraagd na te denken over dat onderwerp. Op de achterkant van een envelop formuleerde ik wat uitgangspunten. Dat is uiteindelijk ook de hoofdstukindeling geworden." Het schrijfsproces hield gelijke tred met het onderzoek.

"Er moesten veel data worden ingevoerd die allemaal noodzakelijk waren voor het proefschrift." De moeilijkste afwegingen betroffen het schrappen van tekst voor grafieken of omgekeerd. Schenk: "Je kunt niet alle gegevens in grafieken en tabellen vangen. Soms is platte tekst gewoon beter. Maar wat wel en wat niet moest blijven staan, dat was een zware keuze." Het kostte hem meer dan een jaar om de juiste balans te vinden. "Schrijven en schrappen, tot de juiste conclusies dwingend genoeg zijn." En de tekst moest goed en soepel lopen. "Omdat het in het Engels moet, kost dat moeite. Ik heb er niet voor gekozen om het te laten vertalen, ik vond mijn Engels voldoende."

Nu, twee jaar na de verdediging is Schenk nog immer tevreden: "Ik kan me nog steeds niet voorstellen dat het allemaal gelukt is. Dat ik het allemaal alleen heb gedaan. Dat vind ik nog steeds verbazingwekkend."

Schrijver Gerrit Krol: "Iemand die te sterk schrijft, krachtiger taal gebruikt dan nodig is, is af - in dit vak. Wie voorzichtig schrijft, wordt niet beloond. Daarom, als je schrijft, schrijf dan wat passend is."

Wie een kijkje neemt in de boekenkast bij de aula, waar alle proefschriften staan die tot op heden aan de UM zijn verdedigd, zal de grootste moeite hebben dat van Marga IJland te ontdekken, zo smal is het. De 37-jarige gynaecologe was namelijk de eerste en tot nu toe de enige die haar proefschrift op CD-rom presenteerde. Daar was speciale toestemming van het College van Decanen voor nodig, omdat het promotiereglement nog altijd eist dat een proefschrift op papier wordt ingeleverd.

Aan de naburige Akense universiteit is die eis sinds kort sterk afgezwakt. Daar moet de promovendus nog zes papieren exemplaren inleveren, de rest wordt op CD-rom en op Internet verspreid. Voor Marga IJland was de CD-rom 'Waves, endometrial wavelike activity in the nonpregnant uterus' (over golfbewegingen in de niet-zwangere baarmoeder) een prachtige manier om in beeld te brengen wat niet in woorden viel te vangen. "Op de CD-rom konden we videofilmjes zetten, waarmee het proefschrift veel meer gevisualiseerd werd." Dat was vooral zinvol omdat op die manier kon worden gevisualiseerd hoe de baarmoeder tijdens de maandelijkse cyclus van menstruatie tot menstruatie verschillende golfbewegingen maakt. Die observaties zijn volgens IJland van belang voor onder meer het IVF-onderzoek.

Sinds het begin van haar onderzoek in 1995 heeft ze veel artikelen over het onderwerp geschreven, die in gebundelde vorm tot het



Marga IJland met het eerste proefschrift op CD-ROM, foto Philip Driessen

proefschrift leiden. Maar de mogelijkheden om tabellen en bewegende beelden op CD-rom te plaatsen, illustreerden veel beter en meer dan woorden alleen het verrichte onderzoek. De promotor en co-promotores waren enthousiast en vonden het wel een aparte aanpak. IJland: "Ik had in de eindfase van het project wel de neiging om bij de CD-rom toch een boekje te leveren, een soort samenvatting van het proefschrift. Je hebt namelijk het idee dat mensen geen CD-rom gaan 'lezen' en je twijfelt zelf of je wel voldoende informatie levert. Maar uiteindelijk hebben we er toch niet voor gekozen, omdat het geen boek moest zijn.

De mogelijkheden op de CD-rom zijn immers veel ruimer." Wie de CD-rom van IJland in de computer schuift, kan in het beginmenu klikken op de mogelijkheden 'video', 'tekst', of 'tabellen'. Via één van die keuzes kan de lezer/gebruiker door het hele proefschrift surfen. "Het is geen indeling alleen naar hoofd-

stuk. Door te klikken op 'tabellen', krijgt de lezer alle informatie uit het proefschrift die op die betreffende tabel van toepassing is, dus ook videobeelden. Het is een heel interactief proefschrift geworden." Dat "heen en weer spelen", zoals IJland het noemt biedt veel meer mogelijkheden dan een boek. "Ik verwijs naar al geschreven artikelen, en van de artikelen weer naar de filmpjes. Het is erg levendig."

De schrijver Adriaan Morrien: "De beste manier van schrijven lijkt op een manier van spreken. zonder dat de echte spreektaal wordt gebootst. Het besef gelezen te worden zorgt er, als het goed is, voor dat een schrijver zijn spreken beteuvelt, het instinctief, maar tegelijkertijd ook bewust afstemt op een kritisch oor dan zowel het zijne is als dat van een onbekende lezer."



Het leesplankje waarmee generaties Nederlanders hebben leren lezen - Uitgeverij Wolters Noordhoff



Neurocognitie op zoek naar de diepere oorzaken van dyslexie

# EEN WOORD IS MEER DAN EEN REEKS SCHRIJFLETTERS

door Jacques Herraets

Het lijkt zo eenvoudig: een gesproken woord is een aaneenrijging van klanken en een geschreven woord is een aaneenrijging van letters. Zet klanken achter elkaar en je hebt een gesproken woord, zoals je letters achter elkaar zet om een geschreven woord te krijgen. Als het zo eenvoudig was, waren er geen mensen met lees- en spellingsproblemen en als het niet zo eenvoudig had geleken, had het niet zo lang geduurd voordat dyslexie als een complex syndroom werd herkend, waar nog steeds niemand het fijne van begrijpt. Daar wil de vakgroep Neurocognitie van de jonge faculteit der Psychologie verandering in brengen. Een groot onderzoek onder schoolgaande kinderen moet meer duidelijkheid verschaffen over de vraag waar het precies misgaat bij het herkennen van spraakklanken en welke veranderingen optreden in het brein van kinderen die leren lezen. Met medewerking van scholen uit de regio wordt een groep van vijf- en zesjarige samengesteld, die nog niet kunnen lezen en schrijven, maar wel goed kunnen praten. Zij krijgen eenvoudige taken voorgeschoteld en worden over twee jaar opnieuw aan een onderzoek onderworpen. Diezelfde taken worden ook voorgelegd aan kinderen van acht, die juist hebben leren lezen. Over twee jaar worden ook de zesjarigen, die nu meedoen aan het onderzoek, nog eens als achtjarigen getest. Dan moet ten eerste blijken welke veranderingen zijn opgetreden in de manier waarop zij taal verwerken. En als bijkomstigheid zouden ook de verschillen zichtbaar moeten worden tussen kinderen die zonder problemen hebben leren lezen en schrijven en kinderen bij wie in dezelfde periode dyslexie aan het licht is gekomen.

Het herkennen van een reeks losse klanken in een woord is helemaal niet zo vanzelfsprekend als het lijkt', licht de leider van het onderzoek, dr. Leo Blomert, toe. 'We kunnen die klanken herkennen omdat we hebben leren lezen en schrijven. Als je dat eenmaal hebt geleerd, manipuleer je de klanken automatisch, zonder daar-

bij na te denken. Vraag een willekeurig stel mensen het woord *kat* uit te spreken zonder de eerste letterklank. Op een paar uitzonderingen na zal iedereen ogenblikkelijk *at* antwoorden. Mensen die niet hebben leren schrijven - kleine kinderen en analfabeten -, hebben daar grote moeite mee, evenals dyslectici. Voor ons is dat een heel belangrijk gegeven. Daarom willen we graag weten wat er gebeurt met de spreektaal als iemand leert lezen, anders gezegd: welke invloed dat heeft op de taalrepresentatie in ons hoofd.' Nu is kijken in het hoofd maar heel beperkt mogelijk, maar op twee manieren kan men toch belangrijke gegevens meten, namelijk met welke snelheid en op welke plek in de hersens spraakklanken worden verwerkt. De snelheid waarmee een proefpersoon een fonologische taak verwerkt, kan via een ERP, een soort elektro-encefalogram, worden gemeten, terwijl het gedeelte van de hersenen dat geactiveerd wordt, in beeld kan worden gebracht met een functionele MRI-scan. Bij het onderzoek naar spraakherkenning wordt een model uit het perceptieonderzoek gebruikt, dat beschrijft hoe een klank een woord met een betekenis wordt. Volgens dat model wordt een spraakklank die het oor opvangt, eerst een fonologische code toegekend ('is dit een woord of niet?' moeten we ons eerst afvragen) voordat de betekenis wordt opgezocht in ons mentale lexicon. Met die hulpmiddelen is al gemeten dat dyslectici er langer over doen een woord te herkennen en dat zij daarvoor een ander deel van de hersenen gebruiken. Dat zou twee oorzaken kunnen hebben: iemand heeft een probleem met herkennen van klanken of met het verwerken van taal. Volgens Blomert is de eerste verklaring - de auditieve - zo goed als verworpen: 'Op verschillende manieren is de verklaring dat het om een algemeen auditief probleem zou gaan, gecontroleerd, onder meer met de herkenning van tonen, maar daar kunnen we geen verschillen vinden. Op vrij algemene schaal wordt nu aangenomen dat er gezocht moet worden naar een fonologische verklaring die specifiek met taal te maken heeft, maar wat er precies aan de hand is, weten we niet.'

Om te onderzoeken of 'pre-lezende' kinderen spraakklanken anders representeren dan lezende kinderen, leggen Blomert en zijn medewerkers aan vijf- en zesjarigen enkele fonologische taken voor: 'Eerst laten we woorden horen die niets met elkaar te maken hebben, zoals *water* en *heide*. Hoe lang duurt het voordat ze zich daarbij een voorstelling kunnen maken? Dan volgen paren van woorden die op elkaar lijken zoals *wafel-water* met daartussen af en toe een non-woord, zoals *water-waser*. Ze hebben verwante klanken, maar de betekenis is niet verwant. Dan leggen we woorden die totaal andere klanken hebben, maar een verwante betekenis hebben, zoals *dokter-zuster*. Bij een ouder kind, dat normaal heeft leren lezen en schrijven, kunnen we duidelijk zien dat de herkenning daar sneller verloopt, omdat er een semantisch netwerk wordt geactiveerd. terwijl de reactietijd bij een dyslectisch kind veel langer is. Het heeft, anders gezegd, meer moeite met het decoderen van de fonologische informatie als die informatie-ambigu is. Bovendien vindt de verwerking plaats in een ander deel van de hersenen: bij een dyslectisch kind in de frontaalkwab, bij

een normaal lezende kind in de slaapkwab. We hebben die taken onlangs ook voorgelegd aan kinderen die nog niet kunnen lezen, maar die data zijn nog niet geanalyseerd. Onze hypothese is dat die kinderen ook meer moeite zullen hebben met het herkennen van spraakklanken. Maar omdat we dezelfde kinderen twee jaar later weer terugzien, kunnen we ook zien wie van hen dyslexie heeft ontwikkeld, ofschoon dat niet de eerste opzet is van het onderzoek. Zo kunnen we wel zien of die kinderen twee jaar daarvoor ook een afwijkend patroon hadden.'

De voorlopige bevindingen duiden er dus op dat dyslectici bij het herkennen van spraakklanken andere neuronale netwerken gebruiken dan kinderen zonder leesproblemen. Dat zou duiden op een hersenafwijking die mogelijk is ontstaan bij de vorming van de cortex of hersenschors. Dat zou ook verklaren waarom dyslectici vaak ook andere problemen hebben met hun motoriek of coördinatievermogen. Op meerdere plaatsen zouden de neuronen zich niet in de juiste laag van de hersenschors hebben genesteld.

---

## EEN ONBEGREPEN FENOMEEN

Hoeveel mensen last van hebben van dyslexie, is niet met zekerheid te zeggen. Een commissie van de Gezondheidsraad die in 1995 een studie deed naar de omvang van het probleem en de stand van zaken in de wetenschap, kwam tot de conclusie dat er nauwelijks iets zinnigs over de omvang van het fenomeen valt te zeggen zolang er geen behoorlijke definitie wordt gehanteerd. De commissie maakte er wel een voor eigen gebruik: *er is sprake van dyslexie wanneer de automatisering van woordidentificatie (lezen) en/of schrijfbeeldvorming (spellen) zich niet, dan wel zeer onvolledig of zeer moeizaam ontwikkelt.*

De commissie schat dat tien procent van de Nederlandse schoolkinderen zoveel moeite heeft met het leren lezen en schrijven, dat enig remediërend onderwijs nodig is. Meestal is dat genoeg om de achterstand weg te werken. Als ook na intensieve pogingen de lees- en schrijfvaardigheid niet op een normaal niveau kan worden gebracht, kan de diagnose dyslexie volgens de gehanteerde definitie worden gesteld, meent de commissie. Omdat die procedure door de schoolbegeleidingsdiensten lang niet altijd wordt gevolgd en ook omdat er niet altijd een eenduidige definitie van dyslexie wordt gehanteerd, is het noemen van percentages dyslectici een slag in de lucht. In de literatuur lopen de schattingen uiteen van twee tot tien procent, maar onderzoeken waarin kinderen over een langere periode werden gevolgd, hebben aangetoond dat een percentage van één tot drie dichterbij de werkelijkheid ligt. Het ontbreken van kennis over de oorzaken van dyslexie heeft horden charlatans gelokt, die gretig gebruik maken van de rade-

loosheid waar ouders van dyslectische kinderen mee rondlopen. Een snelle inventarisatie op internet levert een rijk oogst op aan instituten die allemaal claimen dat zij eindelijk de oplossing kunnen bieden voor het onbegrepen fenomeen. Sommige Amerikaanse sites houden dyslectici en hun ouders voor dat hun afwijking een gave is, die hen verheft boven de massa. Als voornaamste argument wordt aangevoerd dat Albert Einstein dyslectisch was. Ook de vader van de huidige Amerikaanse president, George Bush senior, wordt opgevoerd in het rijtje van prominente dyslectici, maar gezien de geringe nadruk die daarop wordt gelegd, is dat nauwelijks als een referentie bedoeld.

"Het is nu vrijwel algemeen geaccepteerd dat het gaat om een cognitief probleem," zegt Blomert: "In 1978 werd het mijlpaalonderzoek van Vellutino gepubliceerd, waaruit bleek dat dyslectici geen problemen hebben met plaatjes, maar wel met taal, met het omzetten van geschreven woorden in klanken en omgekeerd. Tot dan toe werd dyslexie beurtelings afgeschilderd als een visueel probleem, dat met een prismabril was te verhelpen, of als gedragsprobleem, waar de jeugdpsychiater aan te pas kwam. We weten nog altijd niet wat er misgaat bij dyslectici, maar we hebben de neiging te vergeten dat de taal, waarvan mensen zich bedienen om te communiceren, een evolutie van miljoenen jaren heeft doorgemaakt, zoals ook de hersenen, die met de taal mee zijn geëvolueerd. In vergelijking daarmee is geschreven taal piepjong. Afhankelijk van de cultuur is die pas enkele duizenden jaren oud.

Overleven de auteursrechten internet?

# SCHENDEN EN GESCHONDEN WORDEN

door Eugène Baak De spanning tussen het auteursrecht en de informatietechnologie heeft een hoogtepunt bereikt. Met de gratis verspreiding van muziek, teksten en zelfs breipatronen op Internet lijkt de bescherming van het werk van creatieve geesten verder uitgehold dan ooit. Een rondgang langs het wereldwijde web, vrolijke casus uit de rock & roll en enige gedachten over de toekomst. *I feel good!* Of misschien toch niet helemaal.

Een middagje Napster op een Maastrichtse zolderkamer. Mijn goede vriend, achter zijn PC tussen de uitgeknipte artikelen en oude kranten die hij voor zijn werk gebruikt, heeft op mijn verzoek het woordje *porn* ingevoerd. Weldra verschijnt een overdosis muziektitels, van scabreuze punkliedjes tot soundtracks van films waarin de kleuren roze en bruin domineren. Lachen, zeker met een paar blikjes bier erbij. Achter de titel staat de naam van de gebruiker die op dat moment *online* is en de tijd die het vergt om het liedje te *downloaden*. 'Doe die maar, die lijkt me wel belachelijk genoeg,' instrueer ik. Tien minuten later gieren we het uit zoals twee journalisten die verder niks om handen hebben dat doen. Terwijl we het liedje op CD branden, treffen we op een andere site een passend hoesje: printen, knippen, vouwen - een dag later zal ik het draaien op de regionale radio. Ondertussen heeft een andere gebruiker - uit Dallas, Texas of zo - zich in ons bestand gemeld. Hij of zij wil een opname van Frank Zappa kopiëren. 'Kijk, we kunnen hem ook lekker zieken,' licht mijn collega toe. Met een enkele muisklik is de bezoeker uit ons

bestand gegooid, uiteraard enige momenten voordat het hele liedje door hem zou zijn binnengehaald. 'Dat is wel eens frustrerend; ben je net lekker bezig, gaat die ander *offline*, of gooit jou eruit omdat omdat jij zijn PC vertraagt.' Ik knik begripvol. 'En trouwens, dat'ie Zappa maar netjes in de winkel gaat kopen!' 'Precies!'

Veel artikelen zijn al gewijd aan Napster, het computerprogramma gemaakt voor het ruilen van MP3-bestanden, een formaat met goede geluidskwaliteit en redelijk snel binnen te halen. Ooit gemaakt om *underground* popgroepjes in staat te stellen hun onuitgegeven werk toch wereldwijd toegankelijk te maken, staat Napster inmiddels vol met tophits. Naar verluidt wisselen 21 miljoen gebruikers iedere seconde 10.000 geluidsbestanden uit. Van André Rieu, Rachmaninov en Beppie Kraft, maar ook de conferenties van Hans Teeuwen of de toespraken van Adolf Hitler. Nou en? Inderdaad, uit onderzoek van de NIPO blijkt dat half Nederland geen bezwaar heeft tegen het delen van software. In de rest van de wereld zal dat percentage vermoedelijk hetzelfde of hoger zijn. Eerst brood en spelen en een dictator afzetten, dan de rest. En ondertussen vragen muzikanten, maar ook juristen, fotografen, schrijvers en andere belanghebbenden - zelfs breipatronen zijn populair op Internet - zich af in hoeverre het auteursrecht in *cyberspace* gehandhaafd kan worden. Op muzikaal vlak zetten de Verenigde Staten weer de toon. Eigenwijze, jonge bandjes als The Offspring en Limp Bizkit



N

E

S

S

N

R

S

R

R

A

M

beschouwen Internet als een uitlaatklep voor alles waar je zin in hebt en daarmee *very much rock & roll*. Zij zetten nieuw werk gratis op de computer. Daarentegen hebben de oudere rockers van Metallica in vereniging met de Amerikaanse muziekindustrie afgelopen zomer Napster succesvol aangeklaagd wegens het aanmoedigen van auteursrechtelijke schendingen. Napster ging in beroep en bleef *online*. Terwijl juristen nog wel een tijdje begrippen als intellectuele eigendom nader definiëren, stijgt door alle publiciteit het Napstergebruik explosief. Bovendien melden zich nieuwe aanbieders van ruilprogramma's, zoals Macster - voor Macintosh-gebruikers - Wrapster, Freenet en Gnutella. Die laatste bijvoorbeeld, valt nauwelijks te verbieden, want achter het programma zit geen bedrijf. De software maakt geen gebruik van een centraal gegevensbestand zoals Napster, maar van een netwerk van losse computers. Ook dit programma kent inmiddels talloze varianten, waaronder het in Nederland verzonden Hagelslag. Iemand van Radiohead, de groep die opnamen van de laatste, toen nog niet verschenen CD *Kid A* gratis op Internet zag aangeboden, verwoordde de huidige stand van zaken als volgt: 'Het is belangrijk deze technologie te omarmen en niet de kop in het zand te steken zoals veel platenmaatschappijen doen, want het gaat gewoon niet meer weg.'

Terug naar de bron. Ik schrijf een liedje of een verhaaltje, omdat ik slecht ben met mijn handen of omdat een *inner urge* zich veelal op die wijze manifesteert. 'Moet jij weten,' zegt mijn downloaden-vriend. 'Waarom moet ik daarvoor betalen?' 'Omdat je het leuk of interessant vindt,' zeg ik. En daarmee antwoord ik in de lijn van veel wetgevers, die overwegingen van rechtvaardigheid en maatschappelijk nut aan het auteursrecht ten grondslag leggen, getuige een zinsnede als '*to promote the progress of science and useful arts*' in de Amerikaanse Grondwet. 'Ja, maar,' klinkt het sputterend, 'als ik iets interessant vind, dan heb ik toch het *recht* om daar kennis van te nemen. Het recht op informatie of zo?' En zo raakt mijn gesprekspartner helaas weer aan een spanningsveld in het recht. Feiten, gegevens en ideeën mogen als zodanig inderdaad worden overgenomen, met andere woorden: de objectieve inhoud. Maar het liedje, het verhaaltje, zeg maar de subjectieve vorm waarin het idee is verpakt geniet *wel* auteursrechtelijke bescherming.

Dat wringt soms. Niet altijd, want de student die de wereld hoopt te redden door een alineaatje uit een handboek - met bronvermelding - over te pennen voor zijn eigen *work of genius*, wordt in de Nederlandse Auteurswet beschermd door een beperking als het citaatrecht. De Amerikanen kennen het *fair use*; een algemene doctrine die het beperkt gebruik van auteursrechtelijk beschermd werk toestaat, mits - en dan volgen tal van voorwaarden en omstandigheden, waaronder een pendant van het citaatrecht. De Napsterfanaat die Miles Davis' *Summertime* ophaalt, interesseert dat allemaal niks: hij kopieert geen vier seconden citaatje trompet-solo, maar het hele prachtige liedje.

Het zijn dergelijke beperkingen van auteursrechtelijk beschermd werk die de media sinds jaren domineren en die het problematische karakter van het rechtsterrein mooi illustreren. Eind jaren tachtig werd *sampling* een serieuze factor in de popmuziek: het

gebruik van een stuk van andermans liedje in een eigen nummer. James Brown bijvoorbeeld, die *yeah!* en *I feel good!* schreeuwt in een dozijn hiphopnummers van andere *brothers*. Plagiaat! Nouja, dat begrip komt in de wet niet voor, maar iedereen weet wat ermee wordt bedoeld en acht het *not done*. De rechtspraak op dit vlak is uitermate verbrokken. De Nederlandse groep Urban Heroes had een hit met een verleidelijk meeklapritme dat veel leek op *We Will Rock You*, de stadionklassieker van Queen. Representanten van die laatste groep vonden dat maar niks. Een commissie van de auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra oordeelde anders: een dergelijke melodie (een dalende reeks van vier tonen die een paar keer wordt herhaald) met een zo primitieve toonopvolging is van onvoldoende oorspronkelijk karakter om auteursrechtelijk beschermd te zijn. Al te simpel is ook niet goed, lijkt het. Vertegenwoordigers van voormalig Creedence Clearwater Revival-frontman John Fogerty klaagden Drukwerk uit Den Haag aan. *Schijn 'n Lichie Op Mij* rook wel erg sterk naar *Midnight Special*. Ja, zeker wel, maar Fogerty's versie van deze *traditional* - een oud liedje, vrij van auteursrecht - verschilde weer te weinig van het origineel om *zelf* auteursrechtelijk beschermd te zijn. En James Brown? Is de sample van *I feel good!* beschermd? Sampling is het kopiëren van een stijl, een sound, en evenals een ideeetje niet auteursrechtelijk beschermd. Om die reden kennen we gelukkig ook meer dan één Impressionist.

Maar het kan ook te ver gaan. Een radiodocumentaire van mij werd vorig jaar 'gekopieerd voor TV' door Netwerk. Dezelfde thematiek en opbouw, dezelfde interviewgasten en - hoewel op de radio uiteraard enkel *beschreven* - dezelfde decors. In de hoop zijn weekend te vergallen heb ik op vrijdagmiddag de eindredacteur gebeld, nogal uitgescholden, en ben vervolgens in een stoel gaan hangen met een Westmalle Tripel. Voorstelbaar is dat James Brown hier geen genoegen mee zou nemen. In zijn geval - liedjes worden anders dan documentaires niet altijd netjes aan- en afgekondigd - zou de luisteraar kunnen denken dat Brown vrolijk *meewerkte* aan een liedje met zijn stemsamples. Wie weet ontstaat er verwarring en verdenken de fans hem van uitverkoop. Notabene *The Godfather of Soul!*

Soms lijken auteursrechthebbenden lichtelijk door te schieten. Bekend zijn claims van kunstenaars die een deel van het eigen beeldhouwwerk terloops afgebeeld zien op de achtergrond van een directeursportret in een krant, of van een poster aan de muur van een jongenskamer in een film. Onlangs beklagde de weduwe van Barnett Newman zich over het feit dat diens schilderij *Who's afraid of Red, Yellow and Blue III* misbruikt was door het bisdom Utrecht. In een postercampagne waren de door een verwarde Nederlander aangebrachte stanleymesgaten vervangen door twee inkervingen in de vorm van een kruis. Daaronder de slogan: *Who's afraid of God?* Als de rechter dit nou een vreselijk grappige parodie had gevonden, was er weinig aan de hand geweest; parodieën zijn om te lachen en over het algemeen geoorloofd. Maar nee, hier werd een auteursrechtelijk beschermd werk vooral gebruikt als *wervingsmiddel*. En dat mag weer niet.

Met de voortschrijdende techniek - samples bijvoorbeeld kunnen eindeloos worden bewerkt - en een juridisch geraamte dat hier achteraan holt, lijken plagiaat- en andere auteursrechtelijke geschillen het wereldwijd steeds vaker van een *fair use*-doctrine te

moeten hebben. Gekeken wordt naar het notenbeeld, opbouw, ritme en de specifieke rol van het betwiste auteursrechtelijk beschermde werk: hoorden wij het in een couplet, een refrein of in een allesbepalend intro? Zagen wij het schilderij in een achterafhoekje van de foto? Zagen wij de foto prominent in beeld in een film? Zagen wij de film op een televisietoestel in een andere film? En is de oorspronkelijke maker vooraf om toestemming gevraagd? Is die toestemming verkregen? Heeft hij betaald gekregen volgens een redelijke verdeelsleutel? *Et cetera*. Maar dat zijn wel erg veel vragen. Terwijl creatief volk ook gewoon een beetje juridische duidelijkheid wil.

Terug op de zolderkamer van mijn Napsterende - in sommige kringen is het al een werkwoord - collega. Hij vraagt: 'Heb je dat spotje gezien waarin Nederlandse muzikanten de mond wordt dichtgenaaid en dan zo'n tekst van: bla bla, dan sterft ook de muziek. Of zo?' Daar staat mij inderdaad iets van bij, omdat ik in eerste instantie dacht dat het van Amnesty International was. 'Ja, maar die ene is Xander van Volumia! en die andere...eh, Guus Meeuwis. *Hal-lo!*

*'Kedeng-kedeng'.*

Omdat de impact van een dergelijk beroep op het moreel appèl vermoedelijk niet al te groot is, zijn *dot.com*-belanghebbenden zelf aan de slag gegaan met tussenoplossingen. Mijn collega, die muziek van iedereen vindt, vindt het *wel* een probleem dat zijn journalistieke werk van jaren op een krantensite staat afgedrukt. Na een hoop gezeur heeft zijn hoofdredacteur het onlangs stille-tjes geregeld met een afkoopsom. De man moest wel, want uit de jongste jurisprudentie blijkt dat journalisten een recht op vergoeding voor elektronisch hergebruik hebben, soms per individu vast te stellen. Een *local hero* die zijn naam met het voorvoegsel *www* aantrof op Internet, liet het niet op een rechtszaak aankomen en betaalde een 'niet belachelijk hoog' bedrag aan een of ander slim bedrijfje. Buma/Stemra riep de *Tijdelijke regeling muziekgebruik op het Internet* in het leven. Mensen die maximaal vijf minuten muziek op de site hebben staan kunnen met de auteursrechtenorganisatie overeenkomen 10,- per maand te betalen. Meer dan vijf minuten: 100,- per maand.

Mijn collega roept weer wat: 'Ik mag toch gewoon voor eigen gebruik een liedje downloaden? Dat is algemeen bekend.' Misverstand. Nouja, die bepaling in de Auteurswet stamt nog uit de tijd dat de wetgever bij *eigen gebruik* dacht aan het overschrijven van een manuscript, zo'n honderd jaar geleden. Inmiddels is bij wijziging van de wet voorzien in het voorbehoud van 'een met elektronische middelen toegankelijke verzameling', waarmee de Internetgebruiker van die uitzondering is uitgezonderd. Iedere onbetaalde *download* van een liedje is een schending van het auteursrecht.

Notoire overtreders worden door Buma/Stemra aangeschreven, maar zonder noemenswaardig resultaat. De identiteit van de gebruiker is namelijk niet of moeilijk te achterhalen zonder hulp van de Internet-provider waar de bestanden zijn opgeslagen. En die weigert de persoonsgegevens aan Buma/Stemra te geven, in verband met het recht op privacy. Een strafrechtelijke aanpak ligt daarom misschien voor de hand. Maar het Openbaar Ministerie rekent het auteursrecht vooral nog niet tot haar prioriteiten, hoe-

wel naar verluidt een aantal 'grote zaken' op dit moment in onderzoek zijn.

De toekomst van het auteursrecht lijkt er een te worden van vele mitsen en maren, geïnspireerd op de technische wapenwedloop tussen de gebruiker en de rechthebbende. Veel Amerikaanse belanghebbenden hopen auteursrechtelijk beschermd werk te versleutelen met electronica, door bijvoorbeeld de toevoeging van een digitaal watermerk. Zo heeft Playboy een medewerker in dienst die de hele dag het net afstroopt op zoek naar foto's met - vermoedelijk - ergens verstopt het digitale evenbeeld van een konijntje met een strik. Maar met het uit Cambridge afkomstige gratis programma *Unzign* kan - uiteraard - weer ieder watermerk worden verwijderd. Weer anderen staan een registratie voor van gedownloade bestanden onder verantwoordelijkheid van de netwerkbeheerder. Maar bij Albert Heijn weten ze ook niet wie ik ben en wat ik het afgelopen jaar allemaal heb gekocht en dat wil ik graag zo houden. Dan maar geen Airmiles! Privacy!

In de aanloop naar een nieuwe Auteurswet - het gevolg van de implementatie van een richtlijn van de Europese Unie - mogen alle Nederlanders voor het eerst meediscussieren over het wetsvoorstel. En wel op Internet, overigens te vinden op <http://www.minjus.nl/auteursrecht>. Ook hier vechten voorstanders van het recht op privacy, de vrijheid van informatie, auteursrechtelijke bescherming en vertegenwoordigers van de machtige telecom- en muziekindustrie om voorrang.

Ten einde raad bel ik met prof. mr. Bruno de Witte, hoogleraar Europees recht aan de Universiteit Maastricht, momenteel voor onderzoek werkzaam in Italië. 'Ongeacht de technologische ontwikkelingen,' zegt hij, 'is het van belang dat wij het klassieke auteursrecht blijven bewaren. Het is ontwikkeld als *aanmoediging* voor creatieven. Schaf je het af, dan levert dat op termijn negatieve ontwikkelingen voor de cultuur op. Voor iedere cultuur. De *functie* van het auteursrecht blijft kortom even belangrijk.' Of die gedachte mooi zal blijven doorschemeren in de nieuwe wetten van een doordenderende informatiemaatschappij, blijft de grote vraag. Sommigen weten het al: in NRC Handelsblad werd minister Korthals van justitie geciteerd, toen hij stelde dat wij op weg moeten naar 'een auteursrecht op maat: het is de kunst om enerzijds te bewerkstelligen dat zinvolle technische beveiliging kan worden toegepast, die tegelijk legitiem gebruik niet verhindert en geen afbreuk doet aan de mededingingsverhoudingen.' Waarna de journalist fijntjes besloot: 'Een betere omschrijving van de kwadratuur van de cirkel is niet te vinden.' Op de zolderkamer van mijn collega in Maastricht zitten we inmiddels met vierkante oogjes achter het scherm. 'Zullen we een compilatie maken van alle mogelijke uitvoeringen van *Sjeng aon de geng?*' roep ik, helemaal moegesurft. 'Okay', zegt hij, en logt uit. Want hij herkent een goeie grap als-ie 'm hoort.

*Eugène Baak is freelance journalist voor o.m. de RVU, Dagblad De Limburger en L1 Radio & TV.*

## AANBIEDING VOOR UM-ALUMNI:

## bestel nu het jubileumboek

‘MCMLXXVIMMI, Universiteit Maastricht 25 jaar jong in 2001’



Gedenkboeken van universiteiten staan niet direct bekend als spannende lectuur. En als de titel van een dergelijk gelegenheidsboek ook nog uit een reeks Romeinse cijfers bestaat, rijst het vermoeden dat de inhoud één grote opsomming is van *rectores magnifici, doctores honoris causa* en *dies academicae*.

Een universiteit die in 2001 haar 25-jarig bestaan viert, is te jong om te doen alsof zij de tijd heeft meegemaakt dat het Latijn de voertaal was in de wetenschap. Daarom heeft zij een gedenkboek willen uitbrengen dat op beeldende wijze haar ongewone ontstaansgeschiedenis vertelt. Een geschiedenis met een rijke intrige: hoe de strijd om de achtste medische faculteit werd gestreden, hoe de jonge universiteit vervolgens om haar bestaansrecht moest knokken en hoe uiteindelijk de vernieuwing van het onderwijs zegevierde.

In elf hoofdstukken (240 pagina's) wordt door betrokkenen het verhaal van de Universiteit Maastricht verteld, zowel vanuit een centraal gezichtspunt als vanuit het standpunt van de afzonderlijke faculteiten. Dat het er niet altijd zachtzinnig aan toe is gegaan, wordt door de auteurs niet verhuld.

**Bestellen**

De universiteit stelt haar afgestudeerden in de gelegenheid het boek aan te schaffen voor de sterk gereduceerde prijs van 10 gulden plus 8,50 verzendkosten.

U kunt het boek bestellen door *f* 18,50 (of een veelvoud als u meerdere exemplaren wenst) over te maken op rekening nummer 85 79 82 990 onder vermelding van: budgetnummer 100 20 996 N - Lustrumboek UM 25 jaar. Vermeld bij de betaling uw naam, adres en studentnummer. Het boek wordt direct na ontvangst van de betaling toegezonden.

De oplage is beperkt. Wie het eerst komt, het eerst maalt. Indien er meer bestellingen dan exemplaren zijn, krijgen de laatste bestellers hun geld terug.

# N ieuws

## Universiteit Maastricht viert 25ste verjaardag

Met een feestelijke bijeenkomst in het Theater aan het Vrijthof is op 12 januari de vijftiendertigste verjaardag van de Universiteit Maastricht gevierd. Er waren toespraken, er was muziek en koninklijk bezoek. Onder toezicht van koningin Beatrix werden er doctoraten verleend aan de grondlegger van het probleemgestuurd onderwijs Howard Barrows, journalist H.J.A. Hofland, en psycholoog W.Levelt. Tevens werd aan zeven studenten - Lieke van Knapen (Geneeskunde), Katharina Raabe (Economie), Marieke Wichers (Psychologie), Catelijne Coopmans (Cultuur- en Wetenschapsstudies), Marieke Wichers (Gezondheidswetenschappen), Jori Liesenborgs (Algemene Wetenschappen), Nicoline Faber (Rechten) - de studentenprijs uitgereikt. Zij schreven dit jaar de beste scriptie van hun faculteit.



Een van de hoogtepunten van het festival, het optreden van de Italiaanse komiek Leo Bassi. foto Philip Driessen

Voorafgaand aan de academische zitting in het Theater aan het Vrijthof werd in de aula van de universiteit de biografie van Dr. J. Tans gepresenteerd. De Limburgse socialist, kamerlid en onderwijs-specialist Sjeng Tans (1912-1993) wordt beschouwd als de grondlegger van de Universiteit Maastricht. Het eerste exemplaar van de biografie werd uitgereikt aan de familie Tans door PvdA-senator drs. Th. Wöltgens. De biografie is in opdracht van de universiteit geschreven door de historica dr. Annemieke Klijn, verbonden aan de Faculteit der Cultuurwetenschappen.

Rond het 25-jarig bestaan van de universiteit worden later dit jaar nog meer festiviteiten georganiseerd. Hoogtepunt wordt de festivalweek van 4 tot en met 9 juni. Op zaterdag 9 juni wordt een grote terugkomdag georganiseerd voor de alumni van de universiteit (zie elders in dit blad). Voor het volledige programma kunt u ook terecht op de website van de lustrumweek:

<http://www.unimaas.nl/jubileum/festival/index.htm>



Koningin Beatrix feliciteert een van de winnaars van de Studentenprijs, Catelijne Coopmans, tot voor kort studente Cultuur- en Wetenschapsstudies en redactie-assistente van Continuum. foto Philip Driessen

## Geslaagd verjaardagsfeest

Met een grandioos Jubileumfestival, dat van 2 tot en met 9 juni in werd gehouden, is de viering van de vijftiendertigste verjaardag van de Universiteit Maastricht afgesloten. Voor de gelegenheid was de tuin van het Jezuïetenklooster herschapen in een soort Boulevard of Broken Dreams, waar voor jong en oud muziek-, theater- en dansvoorstellingen werden gegeven.



Het festival, dat voor iedereen toegankelijk was, heeft volgens de organisatoren van Studium Generale zeventienduizend bezoekers getrokken. Ook de meer serieuze onderdelen van de verjaardag, zoals de LUC-dag en het symposium 'PGO, recept of concept?' hebben veel belangstelling getrokken. Op de laatste dag kwamen naar schatting tweeduizend afgestudeerden met hun aanhang naar de Alumnidag. Daarnaast zijn nog eens twintigduizend bezoekers op zaterdagavond naar het Vrijthof gekomen voor het gratis concert van de Noord-Limburgse bands 'Neet oet Lottum' en 'Rowwen Hèze'.

#### Nieuwe opleiding European Studies

De Universiteit Maastricht krijgt er volgend jaar naar alle waarschijnlijkheid een nieuwe studie bij. Als minister Hermans zijn goedkeuring geeft, gaat de nieuwe opleiding European Studies in september 2002 aan de Faculteit der Cultuurwetenschappen van start. De studie richt zich op politieke, maatschappelijke en culturele vraagstukken die zijn verbonden met het proces van Europese integratie en sluit hiermee aan bij het internationale profiel van de Universiteit Maastricht. Het wordt dan ook een volledig Engelstalige opleiding die zich niet alleen richt op een internationaal publiek van studenten, maar die zich ook bij de werving van nieuwe stafleden zal bewegen op de internationale markt. European Studies biedt studenten in het laatste jaar de mogelijkheid zich te specialiseren middels twee afstudeervarianten: de eerste variant staat in het teken van onderzoek, terwijl bij de andere variant studenten zich meer richten op de praktijk. Vooruitlopend op de brede invoering van het bachelor/master-model in het hoger onderwijs zal European Studies direct volgens dit model worden aangeboden.

#### Onderwijsprijs 2000 toegekend aan Oefenrechtbank Maastricht

De jaarlijkse Onderwijsprijs van de Universiteit Maastricht is uitgereikt aan Carlo Aretz en Natasje van der Meer, de initiatiefnemers van de Oefenrechtbank van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. De prijs bestaat uit een certificaat van vijfduizend gulden ter besteding aan een studiereis of congres en een bedrag vijftiendwintighonderd gulden voor eigen gebruik.

De Onderwijsprijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een medewerker of groep die een bijzondere bijdrage of prestatie heeft geleverd aan het onderwijs van de Universiteit Maastricht.

De Oefenrechtbank Maastricht is een simulatie van de juridische werkelijkheid waarbij studenten in groepjes van drie als advocaat of officier van justitie zaken behandelen. Medewerkers van de faculteit fungeren als cliënten die hun een juridisch probleem voorleggen. De studenten krijgen de opdracht gesprekken te voeren met hun cliënt, een strategie te bepalen, procedures op te starten en processtukken op te stellen.

#### tUL, de transnationale Universiteit Limburg, opgericht

Met de ondertekening van een Vlaams/Nederlands verdrag aangaande de transnationale Universiteit Limburg door de Vlaamse en Nederlandse onderwijsministers Vanderpoorten en Hermans op donderdag 18 januari in Maastricht krijgen ons land en Vlaanderen er een nieuwe universiteit bij. De tUL is een initiatief van de Universiteit Maastricht en het Limburgs Universitair Centrum in

Hasselt/Diepenbeek (België).

De tUL gaat vanaf het komende academisch jaar opleidingen aanbieden op het gebied van ICT, Levenswetenschappen en Onderwijswetenschappen. Studenten die deze opleidingen gaan volgen, schrijven zich rechtstreeks bij de tUL in en ontvangen bij het afstuderen zowel een Nederlandse doctoraal- als een Vlaams licentiaatdiploma.



De Vlaamse onderwijsminister Vanderpoorten en haar Nederlandse ambtgenoot Hermans overhandigen elkaar het zojuist ondertekende tUL-verdrag.  
foto Philip Driessen

#### Eredoctoraat Struiker Boudier



Prof. Dr. Harrie Struiker Boudier, hoogleraar farmacologie aan de UM, is door de Universiteit van Luik onderscheiden met een eredoctoraat voor zijn verdiensten op het terrein van het farmacologisch onderzoek. Op de foto wordt Struiker tijdens de uitreikingsceremonie van harte gefeliciteerd door de Luikse rector magnificus, prof. Willy Legros. foto Michel Houet TILT Photographie

# A Igemeen

## Promotie agenda UM

**1 juni 2001 16.00 uur**

**drs. J.A.J. Schmitt**

*Serotonin, caffeine and cognition.*

Promotor: Prof.dr. J. Jolles;

co-promotor: dr. W.J. Riedel.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Schmitt, tst. 81041.

**woensdag 13 juni 16.00 uur**

**drs. P.A.J. Berends**

*Swinging Industries; cycles, adjustment and performance. An empirical examination of the internal pulp and paper industry.*

Promotores: Prof.dr. A. van Witteloostuijn (UM/RUG);

Prof.dr. A.G.L. Romme (KUB).

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Berends, tst. 83622.

**vrijdag 15 juni 14.00 uur**

**drs. J.I.H. Janssen**

*Publieke steun voor de Europese Unie; analyse van de publieke opinie in 12 lidstaten, 1952-1998.*

Promotor: Prof.dr. A.F.A. Korsten.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Janssen, tst. 83029.

**woensdag 20 juni 14.00 uur**

**drs. L.M.G. Hartgens**

*Androgenic-anabolic steroid use in strength athletes; effects on body composition and cardiovascular system.*

Promotor: Prof.dr. H. Kuipers; co-promotor: dr. H.A. Keizer.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Hartgens, tst. 81394.

**woensdag 20 juni 16.00 uur**

**G.D. Dispersyn**

*Dedifferentiation in chronic hibernating myocardium: programmed cell survival vs. programmed cell death.*

Promotores: Prof.dr. M. Borgers, Prof.dr. F.C.S. Ramaekers;

co-promotor: dr. L. Ver Donck (Janssen Research Foundation).

**donderdag 21 juni 14.00 uur**

**mw.drs. K.A.J.M. van der Lee**

*Fatty acid-mediated gene expression in the cardiac muscle.*

Promotor: Prof.dr. G.J. van der Vusse; co-promotor; dr. M. van Bilsen.

Proefschrift aan te vragen bij mw. van der Lee, tst. 81322.

**vrijdag 22 juni 12.00 uur**

**drs. M.P.A. Zeegers**

*Risk factors for urinary bladder cancer.*

Promotor: Prof.dr.ir. P.A. van den Brandt; co-promotores: dr. R. Alexandra Goldbohm;

dr. E. Dorant.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Zeegers, tst. 82371.

**vrijdag 22 juni 14.00 uur**

**drs. J.W.M. Maas**

*Invasion and angiogenesis in endometriosis; experimental studies in the chick embryo chorioallantoic membrane.*

Promotores: Prof.dr. J.L.H. Evers;

Prof.dr. H.A.J. Struijker Boudier;

co-promotores: dr. G.A.J. Dunselman;

dr. A.F.P.M. de Goeij.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Maas, tst. 76764.

**woensdag 27 juni 12.00 uur**

**dhr. D. Roef**

*Strafbare Overheden; een rechtsvergelijkende studie naar de strafrechtelijke aansprakelijkheid van overheden voor milieuverstoring.*

Promotores: Prof.mr. M.G. Faure;

Prof.mr. Th.A. de Roos (UL).

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Roef, tst. 82658/83377.

**woensdag 27 juni 14.00 uur**

**dhr. A. Besarati Nia**

*Molecular dosimetry studies of smoking-induced carcino-genesis in target surrogate tissues of humans.*

Promotor: Prof.dr. J.C.S. Kleinjans; co-promotor: dr. F.J. v. Schooten.

Proefschrift aan te vragen bij secr. Gez.risi-co-analyse, tst. 81097.

**donderdag 28 juni 12.00 uur**

**drs. M. Gorselink**

*The development of an experimental model to assess mechanical performance of skeletal muscle in the intact mouse.*

Promotores: Prof.dr. G.J. van der Vusse;

prof.dr.ir. J.D. Janssen (TUE);

co-promotor: dr.ir. M.R. Drost.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. Gorselink, tst. 81384.

**donderdag 28 juni 14.00 uur**

**mr. A.P. van der Mei**

*Free movement of persons within the European Community - Cross-Border access to public benefits.*

Promotor: Prof.dr. B. de Witte.

Proefschrift aan te vragen bij dhr. van der Mei, tst. 84832.

**vrijdag 29 juni 12.00 uur**

**dhr. T.O.N. Vanden Borre**

*Efficiënte preventie en compensatie van catastroferisico's- het voorbeeld van schade door kernongevallen.*

Promotor: Prof.dr. M.G. Faure.

Proefschrift aan te vragen bij secr. METRO, tst. 83060.

**vrijdag 29 juni 14.00 uur**

**drs. R. van den Berg**

*Food related antioxidants in oxidative stress.*

Promotor: Prof.dr. A. Bast; co-promotores:

dr. G.R.M.M. Haenen;

dr. H. van den Berg (TNO Zeist).

Proefschrift aan te vragen bij secr. CvD, tst. 83096.

## Inauguraties

**donderdag 21 juni 16.30 uur**

**Inauguratie Prof.dr. J.W. Cohen Tervaert**

hoogleraar Interne Geneeskunde in het bijzonder de Immunologie in de Faculteit der Geneeskunde.

*Immunologie: het hart van de zaak.*

**vrijdag 22 juni 16.30 uur**

**Inauguratie Prof.dr. R. de Wilde,**

hoogleraar Wijsbegeerte in de Faculteit der Cultuurwetenschappen.

*Titel: De Kenniscultus; over nieuwe vormen van vooruitgangsgeloof.*

**donderdag 28 juni 16.30 uur**

**Inauguratie Prof.dr.ir. C.P.M. van Hoesel,**

bijzonder hoogleraar Besliskunde van de Informatiële Wetenschappen in de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde.

*Titel: De constructie van de informatiesnelweg: "bit by bit".*

**vrijdag 29 juni 16.30 uur**

**Inauguratie Prof.dr. B. Mochtar,** hoogleraar

Cardiothoracale Chirurgie in de Faculteit der Geneeskunde.

*Titel: Academische Cardiothoracale Chirurgie: leren, veranderen en leiden.*

# Adressen contactpersonen alumni en alumniverenigingen

## **Centraal contactpunt alumni UM alumni officer**

**Studentenservicecentrum/alumnicomunicatie**  
Ine Kuppen, 043 3883539, fax 043 3883538,  
e-mail [Ine.Kuppen@sz.unimaas.nl](mailto:Ine.Kuppen@sz.unimaas.nl)  
Bezoekadres: Studentenservicecentrum,  
Zwingelput 4, Kamer 0.014, 6211 KH Maastricht  
Postadres: Universiteit Maastricht  
Studentenservicecentrum  
Alumnicomunicatie, Postbus 616  
6200 MD Maastricht

## **Alumnioverleg**

*Een overlegorgaan binnen de UM waarin universiteitsbreed het alumnibeleid ter hand wordt genomen door ideeën te bespreken, informatie over activiteiten uit te wisselen en plannen op elkaar af te stemmen. De universitaire alumni-officer en de facultaire alumnicontactpersonen nemen deel aan dit overleg en koppelen de resultaten terug naar de alumniverenigingen.*

## **Facultaire alumnicontactpersonen**

### **Faculteit der Algemene Wetenschappen Richard Vos**

Faculteitsbureau, Tongersestraat 6,  
6211 LN Maastricht  
telefoon 043 3882677, telefax 043 3884906,  
e-mail [rpv.vos@facburfdaw.unimaas.nl](mailto:rpv.vos@facburfdaw.unimaas.nl)

### **Faculteit der Cultuurwetenschappen Benigna Deiana**

Faculteitsbureau, Kapoenstraat 2,  
6211 KW Maastricht  
043 3883373, fax 043 3884917  
e-mail [b.deiana@facburfdcw.unimaas.nl](mailto:b.deiana@facburfdcw.unimaas.nl)

### **Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde**

**Judith Buddenberg**  
Faculteitsbureau, Tongersestraat 53,  
6211 LM Maastricht  
043 3883705, fax 043 3884873,  
e-mail [j.buddenberg@facburfdewb.unimaas.nl](mailto:j.buddenberg@facburfdewb.unimaas.nl)

### **Faculteit der Geneeskunde Bert Kolle a.i.**

Bureau Onderwijs Geneeskunde,  
Dr Tanslaan 10, 6229 ET Maastricht  
043 3881400, fax 043 3884165,  
e-mail [post@bofdg.unimaas.nl](mailto:post@bofdg.unimaas.nl)

### **Faculteit der Gezondheidswetenschappen Caroline Roulaux**

Faculteitsbureau, Universiteitssingel 40,  
6229 ER Maastricht  
043 3881844, fax 043 3670944,  
e-mail [c.roulaux@facburfdgw.unimaas.nl](mailto:c.roulaux@facburfdgw.unimaas.nl)

### **Faculteit der Psychologie Willie Schipper**

Faculteitsbureau, Universiteitssingel 40,  
6229 ER Maastricht  
043 3881871, fax 043 3884199,  
e-mail [w.schipper@psychology.unimaas.nl](mailto:w.schipper@psychology.unimaas.nl)

### **Faculteit der Rechtsgeleerdheid Ellen de Krom-van Hezik**

Faculteitsbureau, Bouillonstraat 1-3  
043 3883274, fax 043 3884902,  
e-mail [ellen.dekrom@facburfdr.unimaas.nl](mailto:ellen.dekrom@facburfdr.unimaas.nl)

## **Alumniverenigingen**

### **Faculteit der Cultuurwetenschappen Alumnivereniging CWS i.o.**

Bogaardenstraat 1A, 6211 SM Maastricht  
contactpersoon Tom Mulder 043 3256535,  
e-mail [tom.mulder@sg.unimaas.nl](mailto:tom.mulder@sg.unimaas.nl)

### **Faculteit der Economische Wetenschappen Stichting Maastrichts Economien Verband (MEV)**

[www.fdewb.unimaas.nl/mev/](http://www.fdewb.unimaas.nl/mev/), Postbus 616, 6200  
MD Maastricht  
contactpersoon Myriam Cloodt,  
043 3883697, fax 043 3884893,  
e-mail [mev@facburfdewb.unimaas.nl](mailto:mev@facburfdewb.unimaas.nl)

### **Faculteit der Gezondheidswetenschappen ABBC**

Vereniging Beleid en Beheer van de  
Gezondheidszorg  
ABBC p/a Universiteit Maastricht  
Postbus 616, 6200 MD Maastricht  
voorzitter Ralph van Disseldorp

### **AGM**

Vereniging van Gezondheidsvoorlichting  
AGM p/a Universiteit Maastricht  
Postbus 616, 6200 MD Maastricht  
voorzitter Kees Commissaris 043 3881026  
e-mail [k.commissaris@np.unimaas.nl](mailto:k.commissaris@np.unimaas.nl)  
secretaris Regien Biesma 043 3881977,  
e-mail [r.biesma@facburfdgw.unimaas.nl](mailto:r.biesma@facburfdgw.unimaas.nl)

### **Helicase**

Alumnivereniging Biologische Gezondheidskunde  
Helicase p/a Universiteit Maastricht, Postbus  
616, 6200 MD Maastricht  
secretaris Sander Rensen,  
e-mail [sander@molcelb.unimaas.nl](mailto:sander@molcelb.unimaas.nl)

### **VerVe**

Alumnivereniging voor  
Verplegingswetenschappers  
VerVe p/a Universiteit Maastricht, Postbus 616,  
6200 MD Maastricht  
secretaris Christien Hofstra-van Benthem,  
0320 230752, e-mail [m.hofstra@freeler.nl](mailto:m.hofstra@freeler.nl)

### **VBGGK**

Vereniging voor Belangenbehartiging Geestelijke  
Gezondheidskundigen  
VBGGK, Postbus 1725, 6201 BS Maastricht  
voorzitter Lianne Smulders, 043 3218620

### **Cum Care**

Alumnivereniging voor Zorgwetenschappers  
Cum Care p/a Universiteit Maastricht, Postbus  
616, 6200 MD Maastricht  
voorzitter Petra Mosterman, 0475 341894,  
e-mail [p.t.mosterman@freeler.nl](mailto:p.t.mosterman@freeler.nl)

### **Faculteit der Rechtsgeleerdheid Alumnivereniging Meesterlijk**

Contactpersoon Ellen van der Sande,  
Sphinxlunet 95, 6221 JK Maastricht

# faculteiten

# Nieuws

## Geneeskunde

De Faculteit der Geneeskunde op Internet:  
<http://www.fdg.unimaas.nl/>

### Inauguraties

**dr. F. Buntinx: Ondersteuning van het beslissend denken van de huisarts**  
 10 november 2000

**prof.dr. M.H. Hofker: Het einde van hart- en vaatziekten nabij: feit of fictie**  
 7 december 2000

**Prof.dr. J.S.H. Vles: Growing into deficit**  
 8 december 2000

**prof.dr. H. Kingma: Het zesde zintuig: een ontdekkingsreis**  
 2 februari 2001

**dr. P.M. van den Berg Loonen: Typeren op niveau**  
 16 maart 2001

### Promoties

**ing. H.M. Leersen: In vivo observations on stimulus-T interval, Repolarization and Refractoriness: Clinical implications for antitachycardia pacing**  
 3 november 2000  
 promotor: prof.dr. H.J.J. Wellens  
 co-promotor: dr. M.A. Vos  
 Stelling: Naarmate je de bijsluiters van mensen

beter kent, heb je minder last van de bijwerkingen. Door een aanpak aan het hart, zoals een hartinfarct, kunnen hartritme stoornissen ontstaan. Het hart slaat dan "op hol". De patiënt kan duizelig worden, flauwvallen en zelfs komen te overlijden. Hartritme stoornissen kunnen worden bestreden door een implanteerbare defibrillator. Dit apparaatje wordt onder de huid aangebracht en kan door een zeer krachtige elektrische schok, of zwakke elektrische prikkels, het hartritme normaliseren. De effectiviteit van de elektrische prikkels is sterk afhankelijk van het moment waarop ze worden afgegeven. Tot nu toe werd dat moment geschat. Henny Leersen ontwikkelde samen met anderen een techniek waardoor de implanteerbare defibrillator het moment automatisch en nauwkeurig kan bepalen.

**Elena Santagostino: Treatment of haemophilia and its complications; a focus on safety aspects**  
 10 november 2000

promotoren: prof.dr. H.C. Hemker, prof.dr. P.M. Mannucci (University of Milan)  
 Stelling: Insofar as the laws of mathematics are certain, they do not refer to reality and insofar as they refer to reality, they are not certain (Albert Einstein).

Lijders aan bloederziekte, dat wil zeggen hemofilie A of B, kunnen een praktisch normaal leven leiden als de ontbrekende stollingsfactor geregeld intraveneus wordt toegediend in de vorm van preparaten bereid uit menselijk plasma. Dit brengt het risico met zich mee dat bepaalde virussen, zoals het humaan immuundeficiëntievirus (HIV) en het hepatitis C virus worden overgebracht. Elena Santagostino beschrijft in haar proefschrift de status van een groot patiëntenbestand in en rond Milaan en de opties voor het voorkomen en behandelen van infecties. Praktisch alle volwassen ernstige hemofiliepatiënten blijken besmet met hepatitis C virus en 30% met HIV. Tien jaar na seroconversie blijkt 71% van de seropositieven nog AIDS-vrij. Verscheidene hemofiliepatiënten bleven HIV-negatief ondanks massieve infusie, in de jaren 1980-85 van besmet materiaal. Deze waarnemingen geven belangrijke informatie over de aard en het wezen van de HIV-infectie. In de jongere generatie hemofiliepatiënten kunnen deze infecties nu worden voorkomen. Waakzaamheid blijft echter geboden voor andere virussen die sterilisatieprocedures weerstaan (bv parvovirus B19). Op den duur zullen recombinantpreparaten veiliger blijken dan preparaten van humane oorsprong.

**Flora Peyvandi: Rare coagulation disorders**  
 10 november 2000

promotoren: prof.dr. H.C. Hemker, prof.dr. P.M. Mannucci (University of Milan)  
 Stelling: Minds are like parachutes. They only function when they are open (Sir James Dewar). De meest voorkomende oorzaak van aangeboren bloederziekte is hemofilie, d.w.z. een aangeboren tekort aan de plasmafactoren factor VIII of IX. Dit proefschrift beschrijft een klinisch, functioneel en

genetisch onderzoek bij 237 patiënten waarbij de bloedingneiging te wijten is aan een genetisch defect dat lijdt tot een tekort aan factor I, II, V, VII, X of XIII. Dergelijke afwijkingen zijn zeer zeldzaam, variërend van 1:500.000 (factor VII) tot 1:2.000.000 (factor II). Hogere frequenties komen voor in afgesloten populaties. De klinische beelden van deze afwijkingen verschillen niet van die van milde hemofilie. Verschillende tot dusver onbekende mutaties werden opgespoord en het mechanisme dat tot deficientie leidt werd in *in vitro* experimenten opgespoord. Suggesties worden gedaan voor de behandeling van deze ziekten.

**drs. J.J. van der Heijden-Spek: Large artery properties and cardiovascular risk: a population study**

16 november 2000  
 promotoren: prof.dr. H.A.J. Struijker Boudier, prof.dr. L.M.A.B. van Bortel (Universiteit van Gent), dr. J.A. Staessen (Universiteit van Leuven)  
 Stelling: Deadlines are merely strong suggestions  
 Verstijving van slagaders speelt vermoedelijk een belangrijke rol bij het ontstaan van hart- en vaatziekten. Deze verstijving (elasticiteit) kan worden gemeten met behulp van ultrageluidstechnieken, ontwikkeld aan de UM. Janneke van der Heijden-Spek beschrijft in haar proefschrift het effect van leeftijd, overgewicht, insulineresistentie en suikerziekte op de elasticiteit van verschillende slagaders in een bevolkingsonderzoek. Het effect van deze risicofactoren op de elasticiteit van de vaatwand verschilt tussen mannen en vrouwen. Daarnaast is er ook een verschil tussen slagaders onderling. Deze gegevens kunnen bijdragen tot het gebruik van elasticiteit van slagaders als nieuwe indicator of risicofactor voor hart- en vaatziekten. De Nederlandse Hartstichting en het Diabetesfonds Nederland hebben bijgedragen aan de publicatiekosten van het onderzoek.

**drs. M.G.H. Dautzenberg: Daughters caring for elderly parents**

24 november 2000  
 promotor: prof.dr. H. Philipsen  
 co-promotor: dr. J.P.M. Diederiks

**drs. E.H.J. Weil: Clinical and experimental aspects of sacral nerve neuromodulation in lower urinary tract dysfunction**

30 november 2000  
 Promotor: prof.dr. Ph.E.V. van Kerrebroeck  
 Ernest Weil beschrijft in zijn onderzoek een nieuwe behandelingstechniek voor patiënten met urine-incontinentie danwel patiënten met mictiestoornissen zoals frequent urineren of patiënten met onmogelijkheid om te urineren. Klinische en experimentele resultaten van een onderzoek dat gedurende 10 jaar werd uitgevoerd op de afdeling Urologie van het Academisch Ziekenhuis te Maastricht hebben ertoe geleid dat de techniek van elektrostimulatie een algemeen geaccepteerde behandelingstechniek is geworden. Mutulerende operaties vinden daardoor niet

meer plaats. De definitieve implantatie van een elektrostimulator vindt plaats nadat gedurende een testperiode is bewezen dat de patient hierop goed zal reageren. In het proefschrift worden daarnaast de neuro-anatomie, pathofysiologie, geschiedenis van de elektrostimulatie, een nieuwe operatietechniek en de ontwikkeling van een nieuwe testelektrode beschreven.

**drs. L.C.M. Berghmans: Conservative treatment for women with stress in incontinence and bladder overactivity**

1 december 2000

promotores: prof.dr. Ph.E.V.A. van Kerrebroeck, prof.dr.ir. P.A. van den Brandt  
co-promotor: dr. R.A. de Bie  
Stelling: Leven is meervoud van lef (Loesje)  
In Nederland hebben ruim 700.000 vrouwen last van ongewild urineverlies. Bary Berghmans beschrijft in zijn proefschrift de effecten van fysiotherapie bij stress-incontinentie en een overactieve blaas. Stress-incontinentie komt voor bij inspanning, bijv. bij hoesten. Een overactieve blaas gaat gepaard met forse plasdrang en mogelijk urineverlies. Oefentherapie voor bekkenbodemspieren blijkt goed te werken voor vrouwen met stress-incontinentie. Toevoeging van biofeedback, een beeldscherm waarop een patient kan zien of en hoe goed ze haar bekkenbodemspieren gebruikt, helpt niet beter maar wel sneller dan bekkenbodemspieren alleen. Bij een overactieve blaas lijkt elektrostimulatie, het toedienen van elektrische prikkels, effectief te zijn. Ook oefentherapie en blaastraining voor deze klachten lijken zinvol maar zijn nog onderwerp van nadere studie.

**drs. L.W.F. Maartens: Health problems and menopausal transition**

1 december 2000

promotores: prof.dr. J.A. Knottnerus, prof.dr. V.J. Pop (KUB)  
co-promotor: dr. J.J. Keyzer (directeur Diagnostisch Centrum Eindhoven)  
Stelling: De laatste dokter heeft altijd gelijk  
Het proefschrift van Luc Maartens heeft betrekking op 8500 Eindhovense vrouwen van 47 tot 54 jaar, van wie velerlei aspecten van hun gezondheid werden onderzocht: osteoporose, overgangsklachten, gebruik van vrouwelijke hormonen, gebruik van tranquillizers en/of slaapmiddelen en het ontstaan van depressiviteit rond de overgang. Geconcludeerd wordt dat depressiviteit een belangrijke rol speelt in de presentatie van overgangsklachten. Tevens blijkt meer dan de helft van de vrouwen die tranquillizers en slaapmiddelen gebruiken in zekere mate depressief te zijn. Ten slotte wordt er voor het eerst in een grootschalig onderzoek bij vrouwen die gedurende de overgang zijn gevolgd verband aangetoond tussen de overgang en depressiviteit.

**drs. I.M.L.W. Keularts: From platelet activation to thrombin generation**

6 december 2000

promotor: prof.dr. H.C. Hemker

co-promotor: dr. S. Béguin  
Stelling: De uitdrukking "het zit in zijn bloed" duidt erop dat het waarschijnlijk niet in iemands hersenpan terug te vinden is.  
Trombinegeneratie in plasma, in vitro, weerspiegelt de stollingscapaciteit van bloed in vivo. Verhoogde stollingscapaciteit verhoogt de kans op hartinfarct, beroerte en andere thrombotische ziekten. Irene Keularts beschrijft in haar proefschrift het samenspel tussen bloedplaatjes en het stoleiwit (fibrinogeen-fibrine) bij de vorming van trombine. In afwezigheid van bloedplaatjes remt fibrinogeen de trombinevorming maar in hun aanwezigheid bevordert het die. Twee verschillende bloedplaatjesmembraanreceptoren ("GP") bleken verantwoordelijk: GPIIb/IIIa bindt fibrinogeen en GPIb/IX bindt fibrine, via het plasmaeiwit vonWillebrand factor (vWF). Door die binding maken bloedplaatjes phospholipiden beschikbaar die voor de bloedstolling noodzakelijk zijn. De rol van vWF in dit proces was tot nu toe onbekend.

**drs. R.G.H. Beets-Tan: High resolution magnetic resonance**

8 december 2000

promotores: prof.dr. J.M.A. van Engelsehoven, prof.dr. C.G.M.I. Baeten  
co-promotor: dr.G.L. Beets  
Stelling: If I had more time, I would have written a shorter thesis

**drs. R.C. Roovers: Isolation and characterisation of antibodies against colorectal cancer antigens by phage antibody display**

14 december 2000

promotor: prof.dr. J.W. Arends  
co-promotor: dr.ir. H.R. Hoogenboom; dr. A.P. de Bruine  
Stelling: Als het niet gaat zoals het moet, dan moet het maar zoals het gaat (Anonymus)

**drs. E.I.G.B. de Brauer: Standardisation and applications of bronchoalveolar lavage cytology**

14 december 2000

promotor: prof.dr. C.A. Bruggeman  
co-promotor: dr. M. Drent, dr. J.A. Jacobs  
Stelling: Ieder nadeel heb zijn voordeel (Johan Cruyff)  
Begin 70er jaren is er een techniek ontwikkeld - het spoelen van de long met een beperkte hoeveelheid voor de long onschadelijke vloeistof (fysiologisch zout): de bronchoalveolaire lavage (BAL) - die het mogelijk maakt cellen en niet-celululaire bestanddelen te verzamelen uit de long. In de spoelvloeistof van gezonde mensen komen cellen in een bepaalde verhouding voor. Ten gevolge van een ziekteproces in de long kan de verhouding van de cellen gaan veranderen. Via de bepaling van de cellen aanwezig in de spoelvloeistof kan men een inzicht krijgen in het ziekteproces van de long. Els de Brauer levert in haar proefschrift een bijdrage aan de verbetering van de standaardisatie van verwerking van de BAL-vloeistof. Ze stelde daartoe aanbevelingen op over het vervaardigen van cytologische prepa-

raten, de wijze van celtelling, zoals het optimale aantal te tellen cellen. Bovendien is de aanvulling van een zorgvuldige cytologische beoordeling van BAL-vloeistof - naast de gangbare microbiologische technieken - van waarde gebleken in de diagnostiek van patienten met diffuse longafwijkingen verdacht voor een infectie.

**drs. J.A. Langendijk: Quality of life inoperable non small cell lung cancer**

15 december 2000

promotor: prof.dr. E.F.M. Wouters  
co-promotor: dr. G.P.M. ten Velde, dr. J.M.A. de Jong (radiotherapeutisch instituut)  
Stelling: De 'performance status' is geen goede maat voor de 'kwaliteit van leven'.  
Patienten met longkanker, die niet in aanmerking komen voor chirurgie, worden vaak behandeld met radiotherapie (bestraling). Hans Langendijk beschrijft in zijn proefschrift de resultaten van radiotherapie op de klachten ten gevolge van de tumor en de kwaliteit van leven. Radiotherapie blijkt een doeltreffende manier om een groot deel van de klachten te verminderen. Ook werd onderzoek gedaan naar de veiligheid en effectiviteit van endobronchiale brachytherapie (lokale bestraling waarbij een radioactieve bron middels een slangetje bij de tumor wordt gebracht). Deze behandeling bleek veilig te kunnen worden gegeven, maar resulteerde slechts in een tijdelijke verbetering van kortademigheid. Op andere klachten werd geen effect gemeten.

**drs. A.M. de Wilde: Ambulatory blood pressure measurements in stroke patients**

20 december 2000

promotores: prof.dr. J. Troost, prof.dr. P.W. de Leeuw  
co-promotor: dr. J. Boiten  
Stelling: De principes van God Clinical Practice zouden ook buiten het kader van wetenschappelijk onderzoek zo veel mogelijk worden toegepast.  
De wereldgezondheidsorganisatie WHO verwacht een toenemend aantal patienten met hoge bloeddruk en met een beroerte. Hoge bloeddruk verhoogt de kans op het krijgen van een beroerte. Het proefschrift bestudeert de relatie tussen aspecten van de bloeddruk en het type beroerte dat een patient krijgt. Bloeddrukmetingen na de beroerte werden gebruikt om het bestaan en de ernst van hoge bloeddruk vast te stellen. De hoogte van de bloeddruk is bepalend voor het type beroerte. Patienten met een beroerte rechts oppervlakkig in de hersenen hebben tijdelijk een verhoogde kans op complicaties en moeten vlak na de beroerte worden bewaakt in een stroke unit.

**drs. B.M. Stubenitsky: The benefit of warm perfusion to reduce reperfusion injury and predict graft function in renal transplantation**

22 december 2000

promotor: prof.dr. G. Kootstra,  
co-promotor: dr. M.H. Booster  
Een veel besproken onderwerp is het tekort aan nieren voor transplantatie. Door ook nieren van

harddode donoren (aanvullend op de nieren van hersendode donoren) te gebruiken kan dit tekort worden verminderd, mits de kwaliteit van het orgaan vóór transplantatie kan worden beoordeeld. Herstel van het niermetabolisme vóór transplantatie middels warme doorstroming (perfusie), in tegenstelling tot de gebruikelijke koude bewaring, leidt enerzijds tot een reductie van de nierschade; en anderzijds biedt het de mogelijkheid vóór transplantatie de nier te beoordelen op zijn kwaliteit. Warme perfusie zou een oplossing kunnen bieden voor het reële tekort aan nieren voor transplantatie. Het promotieonderzoek van Bart Stubenitsky is gefinancierd door de Nierstichting Nederland (NSN).

**drs. A.E.J.M. van den Bogaard: Public health aspects of bacterial resistance in food animal**  
22 december 2000  
promotoren: prof.dr. C.A. Bruggeman, prof.dr. A. Pijpers (UU)  
co-promotor: dr. E.E. Stobberingh

**drs. Y.H.J.M. Arens: Biochemical and physiological studies in visceral and vascular smooth muscle during ovine development**  
25 januari 2001  
promotoren: prof.dr. J. de Haan, prof.dr. C.D. Rosenfeld (UT Southwestern Medical Center Dalla)  
co-promotor: dr. L.L.H. Peeters

**drs. P.B. Leurs: Tissue factor pathway inhibitor in patients with Diabets Mellitus: an epiphenomenon?**  
26 januari 2001  
Promotor: prof.dr. A. Nieuwenhuijzen-Kruseman  
Co-promotor: dr. B.H.R. Wolffenbuttel, dr. K. Hamulyák  
Diabetes mellitus ofwel suikerziekte wordt gekenmerkt door het optreden van vroegtijdige atherosclerose ('aderverkalking'). De eerste stap in de ontwikkeling van atherosclerose is het optreden van schade aan de binnenlaag (endotheel) van de vaatwand. TFPI, een eiwit, wordt gemaakt door een vervolgens gebonden aan het endotheel. In verschillende groepen diabetespatiënten, m.n. met enige vaatschade, werd gevonden dat TFPI verhoogd in het bloed aanwezig is. Hoewel verder onderzoek nodig is, zou TFPI mogelijk bij bepaalde groepen diabetespatiënten een marker van vroegtijdige vaatschade kunnen zijn.

**drs. E. Lutgens: Cell turnover and immune cell activation: Key factors in the control of plaque progression and phenotype in atherosclerosis**  
15 februari 2001  
promotoren: prof.dr. M.J.A.P. Daemen, prof.dr. H.J.J. Wellens  
co-promotor: dr. E.D. de Muinck  
Stelling: Thinking is more interesting than knowing, but less interesting than looking (Goethe)  
In dit proefschrift worden 2 belangrijke aspecten van atherosclerose (aderverkalking), namelijk celdeling/dood en ontsteking, belicht. De belangrijk-

ste bevindingen van dit proefschrift zijn dat celdeling vroeg, en celdood laat in de atherogenese optreedt, en dat de macrofaag het belangrijkste celtype in dit proces is. Interventiestudies laten echter zien dat deze factoren geringe invloed hebben op de progressie van atherosclerose. Het blijkt dat ontstekingsprocessen, en met name het CD40-CD40L systeem een veel belangrijkere rol spelen. Vervolgstudies naar het mechanisme van de effecten van CD40L inhibitie zijn ingezet.

**drs. M.E.A. Spaanderman: Circulatory response to pregnancy in formerly preeclamptic women and healthy parous controls**  
16 februari 2001  
promotoren: prof.dr. J. de Haan, prof.dr. P.W. de Leeuw  
co-promotor: dr. L.L.H. Peeters

**drs. A.M. Craciun: Potential Effects of Vitamin K Supplementation on Bone Metabolism**  
16 maart 2001  
promotor: prof.dr. J. Rosing  
co-promotor: dr. C. Vermeer  
Tijdens de eerste zwangerschap ontwikkelen ongeveer 1.000 eerst-zwangere vrouwen zwangerschapsvergiftiging, ook wel preeclampsie genoemd. Preeclampsie is een ziektebeeld dat gekenmerkt wordt door hoge bloeddruk en eiwit in de urine. Omdat deze problematiek zowel voor als na de geboorte risico's oplevert bij zowel moeder als kind, is preventie van de zwangerschapsvergiftiging is een belangrijk doel geworden. Vóór en tijdens de zwangerschap hebben wij vrouwen onderzocht zonder en met een verhoogd risico op ontwikkeling van zwangerschapsvergiftiging. Op basis van de onderliggende problemen kunnen preventieve maatregelen genomen worden.

**drs. A.M. Craciun: Potential Effects of Vitamin K Supplementation on Bone Metabolism**  
16 maart 2001  
promotor: prof.dr. J. Rosing  
co-promotor: dr. C. Vermeer

## Benoemingen

**Dr. W. Buurman** tot bijzonder hoogleraar Metabolism and Immunity per 1 november 2000

**Dr. L. Koole** tot bijzonder hoogleraar Biomaterialen per 1 november 2000

**Dr. B. Mochtar** tot bijzonder hoogleraar Cardiopulmonale Chirurgie per 1 september 2000.

**Prof.dr. Carmeliet** tot bijzonder hoogleraar Genbiotechnologie in relatie tot hart- en vaatziekten per 1 november 2000.

**Drs. M. Foppen** tot directeur van de Faculteit der Geneeskunde per 1 februari 2001.

**Prof.dr. Durieux** tot hoogleraar Anesthesiologie per 1 maart 2001.

**Prof.dr. Crijns** tot hoogleraar Cardiologie per 1 maart 2001.

**Prof.dr. W. Hermens** is herbenoemd als hoogleraar Moleculaire Fysica per 1 april 2001.

**Prof.dr. R. Grol** is herbenoemd als bijzonder hoogleraar Kwaliteitsbevordering en bewaking in de Huisartsgeneeskunde per 18 oktober 2000.

## Afscheidscolleges

**prof.dr. R.S. Reneman: Adoptief kind van de Moeder der Biomedische Wetenschappen**  
6 oktober 2000

**Prof.dr. G. Kootstra: Vaarwel Scalpel**  
23 november 2000

**prof.dr. H.J.J. Wellens: De toekomst van de cardiologische patient**  
15 december 2000

# Gezondheids- wetenschappen

De Faculteit der Gezondheidswetenschappen op Internet: <http://www.fdgw.unimaas.nl>

## Facultair nieuws

### Nieuw Faculteitsbestuur

Op 1 januari 2001 is het nieuwe Faculteitsbestuur van de FdGW aangetreden, bestaande uit de volgende leden:

- Prof. dr. C. Spreeuwenberg, decaan
- Prof. dr J.C.S. Kleinjans, vice-decaan
- Dr. F. van Merode, portefeuillehouder Internationalisering

Het bestuur wordt bijgestaan door mw. drs. L. van Coppenolle (directeur) en mw. J. Slinger (studentadviseur)

### Eerste zorgwetenschappers afgestudeerd

Op 29 november zijn de eerste drie zorgwetenschappers afgestudeerd: Françoise Bouhuis, Aukje van de Molengraaf en Dorien Strik namen op die dag hun doctoraaldiploma in ontvangst. Zij hebben alledrie het vrijstellingprogramma (in voltijd) gevolgd. De afstudeerrichting Zorgwetenschappen is in september 1998 gestart. Op dit moment volgen 140 studenten deze richting.

### Oprichting transnationale Universiteit Limburg (tUL) Maastricht-Hasselt

Op dinsdag 28 november hebben de besturen van de UM en het Limburgs Universitair Centrum (LUC) in Diepenbeek de stichtingsakte getekend voor de gezamenlijke oprichting van een nieuwe internationale universiteit, met als (voorlopige) naam de transnationale Universiteit Limburg (tUL) Maastricht-Hasselt. Door ondertekening van de akte roepen het LUC en de UM een Stichting in het leven die op haar beurt de tUL opricht en beheert. Het concept kan dus worden samengevat als één universiteit met twee campussen.

De tUL zal voorlopig drie hoofdrichtingen kennen, waarvoor binnen de twee universiteiten een grote complementariteit bestaat en waar een grote synergie gerealiseerd kan worden: ICT, Life Sciences (Levenswetenschappen) en Onderwijs-wetenschappen.

Life Sciences vormen een veelzijdig complex van vakgebieden waarin levende materie wordt bestudeerd op verschillende niveaus: moleculen, genen, cellen, organismen, individuen, populaties, systemen enz. Centraal concept is het begrip Van gen tot gezondheid. Het onderwijs zal worden vormgegeven volgens de Bachelor-Masterstructuur. De tUL wil in het academiejaar 2003-2004 van start gaan met het eerste jaar van de bachelor Molecular Life Sciences. De onderwijs- en onderzoeksplannen voor de school voor Levenswetenschappen van de UL worden in de komende maanden verder uitgewerkt. Zo onderzoekt de UM momenteel de relatie tussen de geplande opleidingen binnen de tUL en de bestaande opleidingen binnen de FdGW, met name in de biologische stroom.

Over de voortgang van de samenwerking is informatie te vinden op de website van de UM (<http://www.unimaas.nl/communicatie/tul>).

### Evelyne de Leeuw verlaat FdGW

Dr. Evelyne de Leeuw (40) is per 1 maart 2001 benoemd tot hoogleraar public health aan de Syddansk Universitet (SDU) te Odense en Esbjerg (Denemarken). SDU heeft in oktober 2000 het fiat gekregen van de Deense minister van Onderwijs en Wetenschappen om onderzoeks- en onderwijsprogramma's op het terrein van de openbare gezondheidszorg te gaan inrichten. De Leeuw wordt verantwoordelijk voor het inrichten en coördineren van een Bachelor of Public Health en een of meerdere Master-programma's. Evelyne de Leeuw wordt voorzitter van de vakgroep 'Health Promotion'. Dit is een nieuwe vakgroep waarvoor op het moment internationaal wordt geworven.

Evelyne de Leeuw is al sinds haar studie Gezondheidswetenschappen (Beleid & Beheer) internationaal actief. Ze studeerde aan de University of California te Berkeley, en was van 1992 tot 1996 secretaris-generaal van de Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER). In die functie heeft ze zich onder meer gespecialiseerd op curriculum-ontwikkeling

voor academische opleidingen op het terrein van de openbare gezondheidszorg. Sinds 1992 leidt ze het World Health Organisation Collaborating Centre for Research on Healthy Cities dat onderzoek en ondersteuning biedt aan met name een zeventigtal Europese steden die zich verplicht hebben aan de WHO om met hun 'Healthy Cities'-benadering de gezondheid in steden op nieuwe wijzen te bevorderen. Internationaal nemen bijna 10.000 steden aan dat project deel. Het Collaborating Centre is nu nog gevestigd aan de Faculteit der Gezondheidswetenschappen van de Universiteit Maastricht, maar zal met De Leeuw meeverhuizen naar Denemarken.

## Promoties

### drs. A.A.N. Mulkens: Red, hot, and scared?

3 november 2000

Promotor: Prof.dr. M.A. van den Hout  
Co-promotoren: dr. S.M. Bogels; dr. P.J. de Jong.  
Iedereen bloost weleens, maar sommige mensen vinden het zo vervelend dat ze een fobie ontwikkelen en sociale situaties uit de weg gaan. Sandra Mulkens deed voor haar proefschrift onderzoek naar bloosfobie. Centrale vragen waren onder meer: blozen bloosangstigen meer dan niet-bloosangstigen? Of zijn ze er meer mee gepest? Als je bloosangst hebt, wat kun je er dan aan doen? Mulkens constateert onder meer dat de mate van blozen maar moeilijk door mensen kan worden ingeschat. Wellicht gaat het meer om een 'angstige preoccupatie' met blozen. Hierdoor zouden bloosangstigen zich teveel op zichzelf richten. Een behandeling die hen leert om de aandacht meer op de taak te richten slaat inderdaad aan.

### drs. D. Temmink: Transmural clinics: a nursing innovation explored

24 november 2000

Promotoren: Prof.dr. H. Huijter Abu Saad; Prof.dr. J. v.d. Zee.

Co-promotor: dr. A. Francke.  
Gespecialiseerde wijkverpleegkundigen houden in de polikliniek van een ziekenhuis spreekuur waarbij ze patiënten informatie geven over de ziekte en hun ondersteunen bij het omgaan met de ziekte. Denise Temmink concludeert op basis van een quasi-experimenteel onderzoek dat indien een verbetering van de kwaliteit en continuïteit van zorg wordt nagestreefd, grootschaliger implementatie van transmurale verpleegkundige spreekuren gewenst lijkt. Wanneer vermindering van zorggebruik, verbetering van het dagelijks functioneren of verandering in het gebruik van hulpmiddelen de primaire doelstelling is, lijkt invoering op grotere schaal niet relevant.

### Drs. H.J.M. Hendriks: Physiotherapist's Consultation in General Practice

24 november 2000

Promotoren: Prof.dr. J. van der Zee; Prof.dr. R.A.B. Oostendorp; Prof.dr. J. Dekker.

### drs. D.P.C. van Aggel-Leijssen: Exercise training in the treatment of obesity - metabolic and cardiovascular effects

30 november 2000

Promotor: Prof.dr.ir. W.H.M. Saris;

Co-promotor: dr. M.A. v. Baak

Gewichtsverlies op lange termijn is vaak moeilijk voor mensen met overgewicht. Hierbij speelt de vetverbranding waarschijnlijk een belangrijke rol. Dorien van Aggel-Leijssen toont in haar proefschrift aan dat de vetverbranding van mannen met overgewicht kan worden verbeterd door lage intensiteit training zoals fietsen en wandelen. Diëten zonder trainingsprogramma zorgt voor een daling van de vetverbranding. Wandelen, fietsen of aquajoggen tijdens een dieetperiode voorkomt deze daling. Wanneer dit trainingsprogramma wordt volgehouden op lange termijn, verbetert de gewichtshandhaving. Gewichtsverlies verbetert de bloeddruk en het cholesterolgehalte in het bloed waarmee het risico op hart- en vaatziekten vermindert. Dit is onafhankelijk van het volgen van een lage intensiteit trainingsprogramma. Voor de uitvoering van dit onderzoek werd subsidie verkregen van de Nederlandse Hartstichting.

### drs. I.Th.M. Vermeer: Nitrate exposure and endogenous formation of carcinogenic nitrosamines in humans

30 november 2000

Promotor: Prof.dr. J.C.S. Kleinjans;

Co-promotoren: dr. J.M.S. van Maanen; dr.

L.G.B.J. Engels.

### ir. S.L.H. Schiffelers: Role of B-adrenoceptors in human obesity

8 december 2000

Promotor: Prof.dr.ir. W.H.M. Saris;

Co-promotor: dr. M.A. v. Baak.

### drs. I. Proot: Changing autonomy. New perspectives on the care for stroke patients in nursing homes

26 januari 2001

Promotoren: Prof.dr. R.H.J. ter Meulen; Prof.dr.

H.F.J.M. Crebolder; Prof.dr. H. Huijter Abu Saad.

Dit onderzoek, tot stand gekomen binnen het Instituut voor Gezondheidsethiek, betreft patiënten die na een beroerte revalideren in een verpleeghuis. Hoe kunnen deze patiënten de regie over hun leven terugkrijgen, en hoe kunnen hulpverleners dit proces het beste ondersteunen? Voor het eerst is middels diepte-interviews bij deze patiënten onderzocht wat hun ervaringen/behoeften zijn ten aanzien van autonomie. Revalidatie moet niet alleen gericht zijn op herstel van zelfredzaamheid, maar ook op zelfbeschikking en zelfstandigheid. Wanneer de zelfredzaamheid toeneemt wordt de behoefte bij patiënten aan zelfstandigheid en zelfbeschikking groter. Hulpverleners die hier niet op inspelen laten een kans onbenut om patiënten optimaal voor te

bereiden op de terugkeer naar huis.

**drs. A.H.C. Goris: Validation of the assessment of food intake in humans**

6 april 2001

Promotor: prof. dr. K.R. Westerterp

**Drs. L.J.C. van Loon: The effects of exercise and nutrition on muscle fuel selection**

20 april 2001

Promotor: prof. dr. ir. W.H.M. Saris;

Co-promotor: dr. A.J.M. Wagemakers

## Benoemingen

### KNAW-fellowship voor Marinus Spreen

De Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft onlangs een fellowship toegekend aan dr. M. Spreen. Marinus Spreen is werkzaam bij de capaciteitsgroep Methodologie en Statistiek. Met ingang van 1 juli 2001 zal hij als Akademie-onderzoeker voor een periode van drie jaar onderzoek verrichten naar het gebruik van netwerksteekproeven in gezondheidswetenschappelijk onderzoek (Sociale Netwerk Analyse, SNA). Met SNA wordt de mogelijkheid onderzocht voor het opzetten van steekproeven om onderzoeksvragen te beantwoorden van het type "Wat is de invloed van het gedrag van anderen op het ontwikkelen van stress, depressiviteit, alcoholmisbruik etc.?" of "Hoe bereikbaar is de medische zorg voor bepaalde patiëntengroepen?".

## Alumniverenigingen

De Faculteit der Gezondheidswetenschappen kent diverse afstudeerspecifieke studieverenigingen. Hiernaast bestaan voor de meeste afstudeerrichtingen alumniverenigingen die zich met name inzetten voor de belangen van afgestudeerde gezondheidswetenschappers. Meer informatie over de alumniverenigingen (contactpersonen, telefoonnummers e.d.) kan verkregen worden bij Caroline Roulaux van het Faculteitsbureau FdGW, tel 043 - 3881844 (maandag t/m donderdag).

### Cum Care

Twee jaar geleden ging de afstudeerrichting Zorgwetenschappen van start. Op 19 juli 2000 is de alumnivereniging voor zorgwetenschappers, Cum Care, officieel opgericht, waarna op 29 november de eerste zorgwetenschappers afstudeerden. De vereniging wil de belangen behartigen van afgestudeerde zorgwetenschappers, onder andere door middel van het uitgeven van een nieuwsbrief, het organiseren van formele en informele activiteiten en het ontwikkelen van een eigen website. Voor meer informatie over **Cum Care** kun je contact opnemen met de voorzitter van de vereniging, Petra Mosterman (tel. 0475-341894, buiten kantooruren).

ABBG viert tweede lustrum op 6 oktober 2001

De ABBG is de vereniging voor oud-studenten van de afstudeerrichting 'Beleid en beheer van de gezondheidszorg'. De ABBG viert op zaterdag 6 oktober in Maastricht haar 10-jarig bestaan. De inhoud van die dag is nog een verrassing. Wat vast staat is dat het ontmoeten van studiegenoten een belangrijk onderdeel wordt.

Niet alleen de ruim 350 leden zijn van harte welkom op de lustrumdag, ook oud-studenten Beleid en Beheer die geen lid zijn, zijn uitgenodigd om de dag bij te wonen. Via verschillende kanalen zal de ABBG proberen zoveel mogelijk Beleid en Beheerders uit alle jaargroepen naar Maastricht te krijgen. Dus ben je oud-student Beleid en Beheer, zet deze dag dan alvast in je agenda!

Als je (nog) geen lid van de ABBG bent maar wel geïnteresseerd in het programma van 6 oktober, stuur dan een mailtje naar het volgende adres: [abbg@eudoramail.com](mailto:abbg@eudoramail.com)

Wil je lid worden van de ABBG neem dan contact op met Maud Damme (0297-343266, na kantooruren) of stuur een mailtje naar eerder genoemd e-mailadres.

### Helicase

De alumnivereniging van de afstudeerrichting Biologische gezondheidkunde, Helicase, heeft een symbolische naam. Helicase kan namelijk gezien worden als katalysator die midden tussen de DNA-helix staat en ervoor zorgt dat de informatie in de helix zich kan verspreiden. Dit geeft meteen aan wat deze vereniging wil doen: een goed contact tussen BGK-alumni en tussen alumni en studenten bevorderen.

Contactpersoon van Helicase is Sander Rensen (e-mail: [sander@molcelb.unimaas.nl](mailto:sander@molcelb.unimaas.nl)).

### VerVe

VerVe is een vereniging voor verplegingswetenschappers in de ruimste zin van het woord. De vereniging is in 1993 opgericht en onderhoudt een netwerk van VW-ers in binnen- en buitenland, met als doel de uitwisseling, vermeerdering en verdieping van wetenschappelijke kennis inzake verpleegkunde te bevorderen. Daarnaast stimuleert en ondersteunt VerVe wetenschappelijk onderzoek en de toepassing van de resultaten in de praktijk. Afgestudeerde verplegingswetenschappers, alsmede afgestudeerden van aanverwante studies kunnen lid worden van VerVe. De activiteiten van VerVe omvatten de uitgave van een kwartaalblad (Met VerVe), de organisatie van een jaarlijks congres en refereravond, het bijhouden van een ledenbestand en het uitgeven van een ledenboek. De vereniging bestaat uit vier commissies: de Commissie Activiteiten, de Commissie Internationale Samenwerking, de Commissie PR, Marketing & Sponsoring en ten slotte de Commissie Redactie Verenigingsblad. Voor informatie of lidmaatschap kan men contact opnemen met de secretaris van Verve, C. Hofstra-van Benthem (tel. 0320-230752).

### Alumnivereniging GVO Maastricht (AGM)

Het lidmaatschap van AGM staat open voor

afgestudeerden en vierdejaars studenten van de afstudeerrichting Gezondheidsvoorlichting aan de FdGW. De vereniging houdt een lijst bij van leden en afgestudeerden en organiseert jaarlijks inhoudelijke activiteiten voor leden en andere geïnteresseerden. Daarnaast brengt AGM een blad uit voor haar leden, genaamd AGM BULLETIN. AGM streeft verder naar een betere afstemming tussen het curriculum GVO en het werkveld van afgestudeerde GVO-ers en bemiddelt bij vacatures door middel van een GVO-vacaturebank. Wie lid wil worden van AGM kan contact opnemen met de secretaris, Regien Biesma (e-mail: [r.biesma@facburfdgw.unimaas.nl](mailto:r.biesma@facburfdgw.unimaas.nl)).

## Diversen

### VBGGK

In oktober 2000 vierde de Vereniging Belangenbehartiging Geestelijke Gezondheidskunde (VBGGK) haar tweede lustrum. De studievereniging van de afstudeerrichting GGK is opgericht in oktober 1990. De VBGGK heeft een tweeledige doelstelling: enerzijds het bevorderen van de beoefening van de Geestelijke gezondheidkunde op het gebied van onderwijs, onderzoek en hulpverlening en anderzijds het profileren van de maatschappelijke en beroepsmatige belangen van geestelijk gezondheidkundigen. De VBGGK richt zich op studenten en afgestudeerden en heeft op dit moment ongeveer tweehonderd leden. De vereniging bestaat uit vier commissies: Onderwijs en Activiteiten, Public Relations, Beroep en Werk en de redactie van het tweemaandelijks tijdschrift Psychoskoop. Momenteel is er tevens een aparte werkgroep bezig met het organiseren van een symposium over agressie dat op 11 april 2001 zal plaatsvinden.

De Commissie Beroep en Werk houdt zich speciaal bezig met het werkveld van afgestudeerde GGK-ers. De commissie brengt regelmatig een alumniboek uit. Daarnaast is de vereniging op dit moment bezig met de ontwikkeling van een beroepsprofiel. Voor nadere informatie kunnen GGK-ers contact opnemen met de voorzitter van deze commissie, Helene Andrea (tel. 043-3884185, tijdens kantooruren).

## Rechtsgeleerdheid

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid op Internet.

Algemene informatie:

<http://www.rechten.unimaas.nl>

Informatie over wetenschappelijke activiteiten in verleden en toekomst

<http://www.unimaas.nl/~confdr>



## Facultair nieuws

### Bureau Arbeidsbemiddeling

Op 1 februari 2001 is "MeesterWerk", het commerciële arbeidsbemiddelingsbureau voor junior-juristen aan de UM van start gegaan.

MeesterWerk is voortgekomen uit het Bureau Stages van de FdR. Afstuderende juristen die een baan zoeken, kunnen zich kosteloos laten inschrijven bij het bureau. Stagecoördinator Ellen de Krom-van Hezik zal het nieuwe bureau gaan opzetten. Margôt de Boer zal ondersteuning verlenen.

Het arbeidsbemiddelingsbureau is opgezet omdat bij de werkgevers, waarmee het Bureau Stages in de afgelopen 14 jaar een goede samenwerking heeft opgebouwd, behoefte bestaat aan bemiddeling door iemand die dichtbij de potentiële sollicitanten staat en veel ervaring heeft in het beoordelen van de geschiktheid van studenten voor bepaalde functies. Het Bureau Stages heeft door het bemiddelingswerk voor de stages een goed inzicht gekregen in het cultuurpatroon, het niveau en de aard van de werkzaamheden en de eisen die door de werkgevers in de juridische wereld gesteld worden.

Bij het Bureau Stages werden jaarlijks ca. 25 vacatures gemeld, terwijl nog een onbekend aantal vacatures bij de diverse vakgroepen binnenkwam. Daarom is in het kader van een betere serviceverlening aan zowel studenten als werkgevers door het faculteitsbestuur besloten dit arbeidsbemiddelingsbureau voor jonge juristen op te richten. De oprichting van Meesterwerk past tevens in het UM-beleid, dat erop gericht is de alumni beter te begeleiden naar de arbeidsmarkt. Behalve bemiddeling tussen werkgevers en jonge juristen zal Meesterwerk daarom ook sollicitatie- en presentatie-trainingen aanbieden en PR-activiteiten ontplooiën.

De bemiddelingskosten zullen worden betaald door de werkgever, die bij indiensttreding van de kandidaat een nader af te spreken percentage van het bruto jaarsalaris betaalt. Inschrijving bij het bureau voor de kandidaat is gratis.

Voor meer informatie kunt u terecht bij Ellen de Krom, toestel 83274/83076.

### PAO-cursussen voorjaar 2001

In het voorjaar worden de onderstaande PAO-cursussen georganiseerd:

- Alimentatierekenen in 2001
- Nieuw Recht II
- Capita selecta bestuursrecht
- Gemeenterecht in beweging: dualisering gemeentebesturen
- Jeugdstraf(proces)recht
- Milieu-aansprakelijkheid
- Het EVRM: recente ontwikkelingen
- Actuele ontwikkelingen in het arbeidsrecht
- Rechten van chronisch zieken
- De onderneming in het strafrecht.
- Europees Internationaal Privaatrecht

## Inauguraties

### Prof. dr. L.F.M. Verheij: hoogleraar staats- en bestuursrecht

Titel van de inaugurele rede: *De zwoegers uit het vooroor, over ambtelijke taakuitoefening, ministeriële verantwoordelijkheid en parlementaire controle.*

### Prof. dr. M.T Kamminga: hoogleraar internationaal recht

Titel van de inaugurele rede: *De humanisering van het volkenrecht*

## Promoties

### Mr. S.J.R. Bostyn: Enabling Biotechnological Inventions in Europe and the United States

9 maart 2001

Promotores: Prof. dr. H.-J. de Kluiver, Prof. dr. J.J. Brinkhof

### Mr. D.M.P.M. Stevens: Het verrichten van diensten onder bezwarende titel als belastbaar feit in de omzetbelasting

9 maart 2001

Promotores: Prof. dr. A.H.R.M. Denie, Prof. dr. R.E.C.M. Niessen

### Mr. M.J.C. Visser: Zorgplichtbepalingen en strafrechtelijke aansprakelijkheid

30 maart 2001

Promotores: Prof. dr. M.G. Faure LL.M., Prof. mr. Th.A. de Roos

### Mr. T.N.B.M. Spronken: Verdediging. Een onderzoek naar de normering van het optreden van advocaten in strafzaken

20 april 2001

Promotores: Prof. mr. G.P.M.F. Mols, Prof. dr. E. Prakken

## Prijzen

### Onderwijsprijs UM

Tijdens de onderwijsdag van de Universiteit Maastricht is ook de jaarlijkse UM-onderwijsprijs uitgereikt. Voor de tweede maal in de nog jonge historie viel de prijs in onze faculteit. In 1997 werd deze eervolle onderscheiding aan Hildegard Schneider toegekend. De prijs voor 2000 werd toegekend aan Natasja van der Meer en Carlo Aretz van de Oefenrechtbank UM.

### European Law Moot Court

Karolina Mojzesowicz, student aan de FdR, ontving op 9 maart de prijs van "Beste Advocaat-Generaal" bij de Europese Finale van de European Law Moot Court in Luxemburg. In deze finale versloeg ze studenten uit Stockholm, San Francisco en Basel. Jaarlijks doen meer dan 80 internationale teams

van topstudenten mee aan de European Law Moot Court. Van de 40 teams die dit jaar de regionale finale haalden (welke zich in Maastricht, Durham, Lissabon en Tallinn afspeelden) gingen er vier teams door naar de All European Final die plaatsvond voor het (echte) Europese Hof van Justitie in Luxemburg. Karolina Mojzesowicz studeert voor Magister Iuris Communis. Deze Masters-opleiding leidt juristen op in de richting van Europees (communautair) recht en rechtsvergelijking.

# Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde

De Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde op internet:  
[www.fdewb.unimaas.nl](http://www.fdewb.unimaas.nl)

## Agenda

May 17-19, 2001

10th European Workshop on General Equilibrium Theory, UM.

Info: Sylvia Beenen, phone 83635, room 1.070

<http://www.fdewb.unimaas.nl/algec/EW-GE>

June 9 2001

Alumnidag UM en FdEWB

June 20-22, 2001

8ste EDINEB Internationale Conferentie te Nice, Frankrijk

Info: Ellen Nelissen, tel. 83770

July 15-29, 2001

Seminar Postgraduate International Program Chartered Controller, J.M. Olin School of Business, Washington University, St. Louis, U.S.A.

Info: Miranda Schoep, phone 83936, room 2.028

September 13-16, 2001

EALE Conference te Jyväskylä, Finland

Info: EALE secretariaat, tel. 3882638, e-mail

[eale@roa.unimaas.nl](mailto:eale@roa.unimaas.nl)

November 11-25, 2001

Seminar Postgraduate International Program Chartered Controller, Universiteit Maastricht

Info: Miranda Schoep, phone 83936, room 2.028

## Facultair nieuws

### Opening Infonomics Instituut

Op 11 januari vond in de aula van de Hogeschool Limburg te Heerlen de officiële opening plaats van het Infonomics Instituut. Een verslag van deze dag, inclusief foto's, is te vinden in de Infonomics Newsletter op internet: [www.infonomics.nl](http://www.infonomics.nl)

## Promoties

**drs. Harold Hassink: Use and usefulness of financial accounting and auditing.**

9 februari 20

Promotor: Prof. dr. W.F.J. Buijink

**drs. E.I. Huizenga: Innovation Management: How Frontrunners Stay Ahead**

19 januari 2001

Promotor: Prof. dr. J.F. den Hartog

**dhr. E. Erdil: "Wage Bargaining and Spillovers"**

15 maart 20

Promotor: Prof. dr. Ch. de Neubourg

## Benoemingen

Per 1 januari 2001 is prof. dr. J.C. de Ruyter benoemd tot hoogleraar International Service Research

Per 1 februari 2001 is dr. W.F.C. Verschoor benoemd tot bijzonder hoogleraar Internationale Financiering door de Stichting Wetenschapsbeoefening van de Universiteit Maastricht. Tevens is hij benoemd tot directeur van het internationale Executive MBA-programma van de Faculteit.

## Afscheid

**Prof.dr. Jurgen G. Backhaus**, professor of Public Economics has left the University Maastricht to accept the Alfred Krupp von Bohlen und Halbach Foundation Chair in Public Finance and Fiscal Sociology at Erfurt University. On Friday 19 January he offered his valedictory lecture. Title of the lecture was: Fiscal Sociology: what for?

## Alumnivereniging MEV

### On-line adressenbestand MEV

Een belangrijke recente verandering binnen de MEV is het feit dat we nu over een uitgebreid on-line adressenbestand beschikken, waarin we natuurlijk ook graag jouw adres en werkgegevens opnemen. Daarnaast is het mogelijk om gegevens van andere leden in te zien en deze zoals gewenst te sorteren, bijvoorbeeld op afstudeer-

jaar. Natuurlijk hebben alleen afgestudeerden van de FdEWB (UM) toegang tot dit bestand. Dit zal worden bewerkstelligd door het invoeren van een individuele toegangscode. Aarzel niet en bezoek onze webpagina om je nu on-line in te schrijven. Ons adres is: <http://www.fdewb.unimaas.nl/mev/> Voor informatie, vragen, opmerkingen en suggesties zijn we te bereiken onder het volgende e-mail adres: [mev@facburfdewb.unimaas.nl](mailto:mev@facburfdewb.unimaas.nl)

# Cultuurwetenschappen

De Faculteit der Cultuurwetenschappen op Internet: <http://www.fdcw.unimaas.nl>

## Agenda

22 juni 2001

Oratie prof. Dr. Rein de Wilde, hoogleraar Wijsbegeerte, Aula Minderbroedersberg 4-6, 16.30 uur Titel: 'Hoe dom is de kennismaatschappij?'

26 juni 2001

Oratie prof. dr. Maarten Doorman, bijzonder hoogleraar literaire kritiek aan de Vrije Universiteit, Aula Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105 Amsterdam, 15.45 uur. Titel: 'De vrede graast de kudde voor. Over literaire kritiek.'

## Facultair nieuws

### Onderzoeksscholen

De faculteit der Cultuurwetenschappen participeert in drie landelijke onderzoeksscholen: de onderzoeksschool "Wetenschap, Technologie en Moderne Cultuur (WTMC), de onderzoeksschool voor Cultuurgeschiedenis (Huizinga-instituut) en de onderzoeksschool Literatuurwetenschap. In het jaar 2000 werden deze drie onderzoeksscholen herkend door de KNAW.

In december 2000 werden twee grote onderzoeksprojecten van de Faculteit der Cultuurwetenschappen door NWO gehonoreerd: "The mediated body", ingediend door prof. dr. Robert Zwijnenberg, Dr. José van Dijck, dr. Bernike Pasveer, dr. Renee van de Vall en dr. Jo Wachelder en "Ultrasound in Ghana", ingediend door dr. Bernike Pasveer en prof. dr. ir. Wiebe Bijker.

### ACO adviseert positief over European Studies

Nadat eerder de Raad van Toezicht en de Universiteitsraad van de UM een positief oordeel uitspraken over de plannen voor de nieuwe opleiding European Studies, heeft in januari 2001 de

Adviescommissie Onderwijsaanbod (ACO) een positief advies over European Studies uitgebracht aan de minister van O C & W. Bij een verder positief verloop zal de opleiding in september 2002 van start kunnen gaan. De opleiding European Studies gaat zich in grote lijnen bezighouden met politieke, maatschappelijke en culturele problemen rond Europese integratie.

## Benoemingen

**Dr. Maarten Doorman** is per 1 november 2000 benoemd tot bijzonder hoogleraar 'Literaire Kritiek' aan de Vrije Universiteit in Amsterdam voor een periode van vijf jaar. De leerstoel, die vooral gericht is op reflectie op literaire kritiek, is ingesteld door het Vrije Universiteitsfonds en gevestigd aan de Faculteit der Letteren.

**Dr. José van Dijck** is per 1 mei 2001 benoemd tot hoogleraar 'televisie, media en cultuur' aan de Universiteit van Amsterdam. Na zes jaar heeft ze de Faculteit der Cultuurwetenschappen verlaten.

# Psychologie

De Faculteit der Psychologie op Internet: <http://www.psychology.unimaas.nl>

## Benoemingen

In verband met het vertrek van prof. dr. Henk Schmidt naar de Erasmus Universiteit Rotterdam per 1 januari j.l. is de plaats van voorzitter van de capaciteitsgroep experimentele psychologie vacant gekomen. Het bestuur heeft **prof. dr. Anita Jansen** benoemd tot voorzitter van deze capaciteitsgroep. Door deze benoeming kwam een plaats in het bestuur van de faculteit vrij. Op voordracht van de decaan van de faculteit en op grond van de positieve adviezen van de capaciteitsgroep, de faculteitsraad en het faculteitsbestuur heeft het college van bestuur **prof. dr. Harald Merckelbach** benoemd tot lid van het faculteitsbestuur met terugwerkende kracht voor de periode 1 januari 2001 tot 1 januari 2004.

In verband met het aanvaarden van de functie van directeur University College Maastricht, heeft **drs. Gerard Korsten** zijn functie als studieadviseur per 15 maart 2001 neergelegd. In zijn plaats zijn twee part-time studieadviseurs benoemd: **drs. Monique Doorschodt** en **drs. Gerda Galenkamp**



Universiteit Maastricht



## EXECUTIVE MBA PROGRAM

### GLOBALIZATION OF MARKETS & ELECTRONIC BUSINESS AND COMMERCE

As a European leader in education and research, Universiteit Maastricht (UM) is famous for its unique small-scale and self-motivating approach to teaching (problem-based learning) and its high level of internationalisation. In national surveys, Maastricht consistently ranks at the top. The Faculty of Economics and Business Administration is highly regarded in Europe for its research and teaching and the Maastricht Research School of Economics of Technology and Organizations (METEOR) ranks among the best on an international scale.

Maastricht has developed a part-time Executive MBA Program which reflects two important aspects of the current business environment: Globalization of Markets and Electronic Business and Commerce. The Maastricht Executive MBA Program aims to prepare managers for future success in a rapidly evolving and highly competitive global business environment where continued innovation is crucial to productivity and growth. We strive to achieve this by providing world-class executive management education supported by the latest technology and facilities. The Maastricht Executive MBA Program curriculum consists of three tracks: General Management, Financial Management and E-Commerce and Marketing. The program is designed to be completed in 24 months. Our MBA exchange program with a leading US business school adds considerable value to the curriculum.

For more information,  
please visit our website:  
[www.mba.unimaas.nl](http://www.mba.unimaas.nl),  
or contact

Dr. Charles Pahud de Mortanges  
([c.pahud@mw.unimaas.nl](mailto:c.pahud@mw.unimaas.nl)),  
or Prof. Dr. Willem Verschoor  
([w.verschoor@berfin.unimaas.nl](mailto:w.verschoor@berfin.unimaas.nl))

Universiteit Maastricht,  
Faculty of Economics and Business  
Administration  
Executive MBA Program Office  
P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht,  
The Netherlands  
Tel: +31-(0)43 388 3220,  
Fax: +31-(0)43 388 4970  
E-mail: [info-mba@mba.unimaas.nl](mailto:info-mba@mba.unimaas.nl)



Hoog boven het gewone volk verheven aanschouwen de wielergoden Eddy Merckx en Rafael Geminiani de Tour de Faso, de Afrikaanse tegenhanger van de Tour de France.

De foto is afkomstig uit een serie van twaalf, waarmee Chris Keulen, de vaste fotograaf van Continuum, bij de World Press Photo 2001 de eerste prijs won in de categorie sportreportages. Op diverse plaatsen in Nederland en daarbuiten worden de winnende foto's tentoongesteld (zie <http://www.worldpressphoto.nl/>)